

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAҲKAMASINING
ҚАРОРИ

**50 Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш
ва келишиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш
хақида**

Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш, расмийлаштириш ва келишишга ягона ёндашув йўли билан экологик нормалаштириш тизимини тартибга солиш, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «2013 — 2017 йилларда Ўзбекистон Республикасида атроф-муҳит муҳофазаси бўйича ҳаракатлар дастури тўғрисида» 2013 йил 27 майдаги 142-сон қарорини бажариш юзасидан Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби тўғрисидаги низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Вазирликлар ва идоралар ўзлари қабул қилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни бир ой муддатда ушбу қарорга мувофиқлаштирсинлар.

3. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қишлоқ ва сув хўжалиги, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ва истеъмол товарлари масалалари ахборот-таҳлил департаментига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2014 йил 21 январь,
14-сон

Вазирлар Маҳкамасининг
2014 йил 21 январдаги 14-сон қарорига
ИЛОВА

**Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш
ва келишиш тартиби тўғрисида
НИЗОМ**

I. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддаларнинг ташламалари, оқовалари пайдо бўлиши билан боғлиқ бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ёки хизматлар кўрсатишни амалга оширувчи ташкилотлар, яқка тартибдаги тадбиркорлар (кейинги ўринларда ташкилотлар деб аталади)

томонидан атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг экологик нормативлари лойиҳаларини (кейинги ўринларда экологик нормативлар лойиҳалари деб аталади) ишлаб чиқиш ва келишиш тартибини белгилайди.

Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва келишиш схема-си ушбу Низомга мувофиқ 1-иловада келтирилган.

2. Лойиҳаларда атроф-муҳитни ифлослантирувчи манбаларни хатловдан ўтказиш натижалари асосида ишлаб чиқилган атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг асосланган экологик нормативлари (ташламалар, оқовалар, чиқиндилар пайдо бўлиши ва уларни жойлаштириш нормативлари) назарда тутилган.

3. Низомда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

сувни оқизиб юбориш — чиқинди сувларни аҳоли яшайдиган ёки ташкилотлар ҳудуди ташқарисига оқова сув, саноат ва маиший канализация ёрдамида чиқариб ташлашни таъминлайдиган санитария тадбирлари ва техник қурилмалар мажмуи;

чиқиндиларни вақтинчалик жойлаштириш — чиқиндиларни ташкилот ҳудудида сақлаш учун мўлжалланган махсус қурилма ёки бошқа ҳудудларда ишлатишдан олдинги технологик кетма-кетлик ёки қайта ишлашга, зарарсизлантиришга ёки чиқиндиларни доимий жойлаштириш объектига жўнатиш;

экологик асоратлар ҳақида ахборот — қуриш (реконструкция қилиш, модернизациялаш, кенгайтириш) тугалланган объектни (ёки унинг участкасини) фойдаланишга қабул қилиб олингунгача бажариладиган атроф-муҳитга таъсирини баҳолаш ва атроф-муҳитга таъсирнинг экологик нормативларини белгилаш тартиботларининг яқунловчи босқичи;

ифлослантирувчи ташламалар, оқовалар манбаларини, чиқиндилар пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш — атроф-муҳитга ташланадиган, ифлослантирувчи моддалар ташламалари, оқовалари, чиқиндилар пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини ва уларнинг сифат таркибини аниқлаш, рўйхатдан ўтказиш, жойлаштириш, миқдорини, манбалари параметрларини аниқлаш жараёни;

атроф-муҳитни ифлослантириш манбаи — ишлаб чиқариш жараёнида атроф-муҳитга тушадиган моддалар ёки моддалар йиғиндиси туфайли пайдо бўладиган ифлослантирувчи антропоген объект;

квота — одамга ва атроф-муҳитга таъсирини ҳисобга олган ҳолда, ташкилот жойлаштириладиган туман учун мўлжалланган, атмосферанинг ер усти қатламидаги ифлослантирувчи модданинг йўл қўйиладиган нормаси;

чиқиндининг хавфлилик классси — атроф-муҳит объектига ва одамга етказилиши мумкин бўлган салбий таъсир даражаси бўйича чиқинди ёки унинг компоненти градацияси;

чиқиндиларни жойлаштириш лимити — муайян муддатда жойлаштириш учун рухсат этилган чиқиндиларнинг чекланган миқдори;

чиқиндиларнинг пайдо бўлиш нормаси — асосий хом ашёнинг муайян массасини қайта ишлашда ёки чиқиндиларнинг пайдо бўлиш норма-

тивини таъминлаш шароитларида тайёр маҳсулотни муайян миқдорда тайёрлашда чиқадиган чиқинди миқдори;

чиқиндиларнинг пайдо бўлиш нормативи — маҳсулот бирлигини ишлаб чиқаришда чиқиндилар аниқ турининг ёки уларнинг бошланғич хом ашё бирлигига тўғри келадиган белгиланган миқдори;

атроф-муҳитга ифлослантирувчи моддалар ташламалари ва оқоваларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилиши нормалаш — табиий ўзгаришлар жараёнида энг сезгир организмлар (индикатор) ёрдамида аниқланган йўл қўйиладиган чегаралар;

атроф-муҳитни тахминий-хавфсиз ифлослантириш даражаси (ТХТД) — саноат объектларини лойиҳалаш учун ҳисоблаш методи билан белгиланган атмосферани ифлослантирувчи модданинг вақтинчалик нормативи;

концентрациянинг йўл қўйиладиган чекланган миқдори (КЧМ) — одам организмида рефлектор реакцияларини пайдо қилмаслиги керак бўлган ҳаво, сув ва тупроқнинг концентрацияси;

ташламаларнинг йўл қўйиладиган чекланган миқдори (ТЧМ) — атмосфера ҳавоси учун белгиланган, йўл қўйиладиган чекланган квотадан ошмайдиган ер устидаги концентрацияларни шакллантирувчи, вақт бирлиги ҳисобига тўғри келадиган ташламалардаги ифлослантирувчи моддалар миқдори;

оқованинг йўл қўйиладиган чекланган миқдори (ОЧМ) — назорат пунктида сув сифати нормаларини таъминлаш мақсадида вақт бирлиги ҳисобига ушбу пунктда белгиланган режимда ажралишига максимал йўл қўйиладиган оқова сувлардаги моддалар миқдори;

санитария-ҳимоя зонаси — аҳоли яшайдиган ва ташкилот орасидаги махсус ажратилган ўсимлик ва яланглик зонаси, ифлослантирувчи моддалар концентрациясини зарарсиз норма (квота)гача тарқалиб кетишини таъминлайдиган ҳудуд;

техник жиҳатдан эришиладиган кўрсаткичлар — оқова сувларни ифлослантирувчи моддалардан тозалаш қурилмаларининг техник имкониятларини ҳисобга олган ҳолда оқова сувларнинг кўрсаткичлари;

чиқиндиларни утиллаштириш — чиқиндилардан қимматбаҳо компонентларни ажратиб олиш ёки иккиламчи хом ашё, ёқилғи, ўғитлар ва бошқа мақсадлар учун фойдаланиш.

4. Экологик нормативлар лойиҳалари ташкилотлар томонидан ишлаб чиқилади ҳамда экологик экспертизадан ўтказиш ва тасдиқлаш учун Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси органларига тақдим этилади.

5. Атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддалар ташламалари, оқовалари манбалари, чиқиндилар пайдо бўлиши ва жойлаштирилиш жойи ҳудудий жиҳатдан бир-биридан узоқдаги саноат майдончаларида жойлашган тақдирда лойиҳаларни ишлаб чиқиш ҳар қайси саноат майдончаси учун алоҳида-алоҳида ишлаб чиқилади. Майдончаларда жойлашган атроф-муҳитни ифлос-

лантирувчи манбаларнинг ўзаро таъсир кўрсатмаслиги майдончаларнинг бири-биридан узоқдалик мезони ҳисобланади.

II. Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш тартиби

Умумий қоидалар

6. Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш қуйидаги икки босқичдан иборат бўлади:

ташламалар, оқоваларнинг манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш;

ташламалар, оқовалар, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини нормалаш.

7. Хатловдан ўтказиш:

ташламалар, оқовалар, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилиши параметрларини аниқлаш;

ташламалар, оқовалар, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилиши нормативларини ишлаб чиқиш учун бошланғич маълумотларни аниқлаш;

ташкilotда фойдаланиладиган технологиялар ва материалларнинг экологик таъсирларини баҳолаш;

атроф-муҳитни ифлосланишдан ҳимоя қилиш тадбирларини ишлаб чиқиш мақсадида амалга оширилади.

8. Хатловдан ўтказиш бевосита ташкilotнинг ўзи томонидан ёхуд табиий ресурсларни кўриқлаш ва улардан оқилона фойдаланиш бўйича материалларни ишлаб чиқишга ихтисослаштирилган юридик ва жисмоний шахсларни жалб этган ҳолда, ташкilotнинг иш даврида бир марта амалга оширилади.

Ишлаб чиқариш технологияси реконструкция қилинганда ва ўзгарганда илгари амалга оширилган хатловдан ўтказиш маълумотлари аниқлаштирилади, унинг асосида экологик нормативларнинг янги лойиҳалари ишлаб чиқилади.

9. Ташламалар, оқовалар манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш маълумотларининг ишончлилиги учун ташкilotнинг раҳбари (экологик нормативлар лойиҳалари буюртмачиси) конун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб беради.

10. Номи ишлаб чиқаришнинг технологик регламентига мувофиқ бўлиши керак бўлган ташламалар, оқовалар манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини текшириш хатловдан ўтказиш давомида, технологик занжир бўйича изчилликда, асосий ишлаб чиқаришдан бошлаб ёрдамчи ишлаб чиқаришгача ўтказилади.

**III. Ифлослантирувчи моддалар ташламаларини
атмосферага чиқаришнинг йўл қўйиладиган чекланган
экологик нормативлари лойиҳаларини ишлаб
чиқиш тартиби**

11. Атмосферани ифлослантириш манбаларини хатловдан ўтказиш ушбу Низом талабларига мувофиқ амалга оширилади ва қуйидагиларни ўз ичига олади:

атмосфера хавосини ифлослантириш манбаларини, чангдан тозалаш ва газни тутиб қолиш асбоб-ускуналарини текшириш, уларнинг параметрларини (баландлигини, диаметрини) ва ташламалар тавсифларини (хароратини, тезлигини) аниқлаш;

ташкilotнинг саноат майдончалари координатларининг локал тизимидаги ташламалар ҳар қайси манбаларининг жойлашган жойини аниқлаш;
ифлослантирувчи моддаларнинг атмосферага ажралиб чиқадиган моддалари ва ташламалари миқдори ва таркибини аниқлаш;

чангдан тозалаш асбоб-ускуналарининг ишлаши ва ташкilotнинг бошқа хавони муҳофаза қилиш тадбирлари самарадорлигини баҳолаш.

12. Хатловдан ўтказиш босқичлари:

биринчи босқичда — атмосферани ифлослантирувчи манба сифатидаги ташкilot тўғрисидаги, унинг жойлашган жойи, тузилмаси, технологик жараёнларининг схемаси ва тавсифи, асосий ва ёрдамчи ишлаб чиқаришларнинг баланс схемалари ҳақидаги маълумотларни тўплаш амалга оширилади. Унда ташламалар манбаларининг мавжудлиги ва миқдори тўғрисидаги маълумотлар, ёқилғи, хом ашё ва материалларнинг йиллик сарфи келтирилади;

иккинчи босқичда — ифлослантирувчи моддаларнинг ажралиб чиқиш ва ташламалари манбаларини, чангдан тозалаш асбоб-ускуналари самарадорлигини визуал ва асбоб воситасида текшириш амалга оширилади, уларнинг тавсифлари аниқланади;

учинчи босқичда — олинган натижалар таҳлил қилинади ва тизимлаштирилади, ушбу Низомга 2-иловага мувофиқ шакл бўйича ташламалар манбаларини хатловдан ўтказиш бланкасининг 4 та бўлими тўлдирилади.

13. Атмосферани ифлослантирувчи ажралмалар ва ташламаларнинг миқдори ва таркибини аниқлаш Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси билан келишилган методикаларга мувофиқ ҳисоблаш методлари ёки келишувига мос келадиган ҳисоблаш усулида ёки Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси билан келишилган, амал қилинувчи тармоқ ҳужжатлари тарзида расмийлаштирилган методикалар билан, зарурат бўлганда, инструментал ўлчашларни жалб қилган ҳолда амалга оширилади.

14. Ифлослантирувчи моддаларнинг номлари, уларнинг экологик нормативлари миқдори КЧМнинг тасдиқланган стандартларига мувофиқ бўлиши керак. Ифлослантирувчи модданинг КЧМ мавжуд бўлмаган тақдирда ТХТДни ҳисобга олиш зарур.

15. Ифлослантирувчи моддалар ташламалари манбалари учун хатловни ўтказиш тартибида ортиб борувчи оралиқ тартиб рақами жорий этилади.

Хатловни аниқлаштиришда ташламаларнинг тугатилган манбалари тартиб рақами тушириб қолдирилади, янгидан жорий этилганларига охиргисидан кейинги тартиб рақами қўйилади.

16. Аҳоли саломатлиги ва экологик тизимнинг асосий ташкил этувчилари учун улардаги ифлослантирувчи моддаларнинг йўл қўйиладиган чекланган миқдорини, шунингдек ташкилотнинг ёки унинг санитария-ҳимоя зонаси чегарасидан ташқаридаги экологик тизимга юкламанинг йўл қўйиладиган чекланган (энг юқори) юкламаси таъминланадиган шароитларни регламентловчи атмосфера ҳавоси сифати мезонларига риоя қилинишини таъминлаш ташкилотдан атмосферага чиқадиган ифлослантирувчи моддалар ташламаларини нормалашнинг мақсади ҳисобланади.

17. Ушбу Низомга 3-иловада келтирилган турли экология-хўжалик турманлари учун ифлослантирувчи моддалар квоталари ТЧМни белгилаш учун асосий мезон ҳисобланади.

18. Атмосферага ифлослантирувчи моддалар ташламаларини нормалаш ушбу Низомга 4-иловага мувофиқ шакл бўйича, ифлослантирувчи моддаларнинг тарқалишини ҳисоблаш учун бошланғич маълумотлар сифатида қабул қилинадиган, иқлим ва метеорологик тавсифларни ҳисобга олган ҳолда олинган уларнинг саноат майдончасидан ташқаридаги ер усти концентрацияларини ҳисоблаш натижалари бўйича, кейинчалик олинган натижаларнинг ҳар бир ифлослантирувчи модда учун белгиланган нормаларга мувофиқлигини аниқлаш ҳамда ушбу Низомга 5-иловага мувофиқ шакл бўйича ифлослантирувчи моддалар рўйхатини тузган ҳолда белгиланади.

ТЧМнинг миқдори грамм/секунд ва тонна/йил ҳисоби бўйича белгиланади.

Нормалар оширилган тақдирда норматив учун, квоталарга риоя этилган тақдирда, майдонча ташқаридаги ташламалар миқдори қабул қилинади ва ушбу Низомга 6-иловага мувофиқ шакл бўйича уларга эришиш учун табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари ишлаб чиқилади. Тавсия этилган табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари самарадорлигини тасдиқлаш учун ифлослантирувчи моддаларнинг ер усти концентрацияларининг назорат ҳисоблари бажарилади.

19. Грамм/секунд ва тонна/йил нормативларини ошириш, агар умуман кўриб чиқиляётган йилда ташкилот учун жами ташламанинг амалдаги миқдори (тонна/йил) модда, манба, ташкилот бўйича белгиланган ТЧМ миқдори (тонна/йил)дан кўп бўлса ёхуд ташламанинг ҳар қандай манбаидан ёки ташкилотдан бир галги ташламанинг амалдаги максимал миқдори (грамм/секунд) умуман грамм/секунд ҳисобида белгиланган миқдоридан юқори бўлган тақдирда белгиланади.

20. Давом этиши йил мобайнида асосий технологик усқунанинг ишлаш соатининг 5 фоизидан ошмайдиган битта манбадан чиқадиган ифлослантирувчи моддаларнинг бир йўла ташламаси ялпи ташламага мансуб бўлади ва

нормаланмайди. Ялпи ташламалар тавсифи ушбу Низомга 7-иловага мувофиқ шакл бўйича жадвалга киритилади.

21. Фаолият тури бўйича атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг IV тоифасига мансуб бўлган ташкилотлар учун ТЧМ нормативи ўтказилган хатлов натижалари бўйича олинган амалдаги маълумотлар бўйича, ТЧМ лойиҳасини ишлаб чиқмасдан ва давлат экологик экспертизасини ўтказмасдан белгиланади.

**IV. Сув ҳавзалари сатҳида ва ер рельефида
ифлослантирувчи моддаларнинг йўл қўйиладиган чекланган
ташламаларининг экологик нормативлари лойиҳаларини
ишлаб чиқиш тартиби**

22. Оқова сувларнинг пайдо бўлиш манбаларини хатловдан ўтказиш ушбу Низом талабларига мувофиқ амалга оширилади ва қуйидагиларни ўз ичига олади:

технологик, хўжалик-ичиш мақсадларига, суғоришга, ёнғинни ўчиришга, сарфланадиган бошланғич сувнинг сифати ва миқдорий тавсифи, сувни тозалаш усуллари, айланма, такрорий ва такрорий-изчил сув таъминоти тўғрисида ушбу Низомнинг 8-иловасига мувофиқ шакл бўйича маълумотлар олган ҳолда сув таъминоти натижалари;

хар бир участка бўйича алоҳида сув истеъмоли ва сув ажратишнинг норматив ва амалдаги ҳажмларини кўрсатган ҳолда асосий, ёрдамчи ва бошқа ишлаб чиқаришларнинг технологик баланс схемалари;

хар бир аниқ ишлаб чиқариш участкасида пайдо бўладиган оқова сувлар ифлослантирувчи моддаларининг технологик асосланиши;

уларнинг сифат тавсифини кўрсатган ҳолда (сув сифати таҳлили натижаларини илова қилиб) оқова сувларни чиқаришнинг қабул қилинган сув ажратиш схемасига мувофиқ асосланиши;

оқова сувларни тозалаш иншоотларининг таркиби ва техник ҳолатининг тозалашдан кейинги таркибининг таҳлиллари маълумотлари бўйича ушбу Низомнинг 9-иловасига мувофиқ шакл бўйича оқова сувларнинг уларни тозалашгача бўлган ҳолати, уларнинг иш самарадорлигининг тавсифи;

хар бир сув чиқаргичнинг жойлашган жойида оқова сувларни қабул қилгичларни текшириш натижалари ва уларнинг тавсифи, тавсифда қуйидагилар кўрсатилади: оқова сувлар чиқариб юбориладиган сув объектининг номи, сувдан фойдаланиш тоифаси, топографик ва гидрологик тавсифи ушбу Низомнинг 10-иловасига мувофиқ расмийлаштириладиган сув оқимидаги ифлослантирувчи моддаларнинг таркибий концентрациялари кўрсатилади.

Оқова сувлар жойининг рельефига ташланганда сув қабул қилгичнинг табиий тубини ташкил қиладиган тупроқларнинг тури, сингдирувчанлиги ва тозаловчанлиги тўғрисидаги маълумотлар ушбу Низомга 11-иловасига мувофиқ шакл бўйича тақдим этилади.

23. Жойнинг рельефига унинг турли паст-баландлиги, шу жумладан

жарликлари, қазилган очиқ ўралари, кумликлардаги чуқурлик, сой ва ариқларнинг қуруқ ўзанлари киради.

24. Ишлаб чиқариш ва хўжалик-маиший оқовалар, шунингдек дренаж сувлари билан ифлослантирувчи моддаларни чиқариб юбориш миқдорлари нормаланади.

25. ОЧМ миқдори, ифлослантирувчи модда концентрациясини йўл қўйиладиган чиқариб юбориш ҳисобига оқова сувларнинг ўртача сутка давомидаги бир соат вақтдаги миқдори билан аниқланади.

26. ОЧМ ифлослантирувчи моддаларнинг атроф-муҳитга ташламаларини нормалаш оқова сувлар билан биргаликдаги моддалар маълумотларининг сув объектларига ёки жойнинг рельефига ОЧМни белгилаш йўли билан амалга оширилади. Оқова сувлар билан ташланадиган ифлослантирувчи моддалар учун иншоотларда (механик, физик-кимёвий, биологик ва шу каби) тозалашдан кейин ОЧМни ҳисоблашда қўйидаги техник жиҳатдан эришилладиган кўрсаткичлар (ТЭК)дан фойдаланилади:

ТЭК₁ — объектда ишлаётган тозалаш иншоотларидан мақбул тарзда фойдаланишда эришилладиган оқова сув кўрсаткичлари;

ТЭК₂ — муайян вақт даврида Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан аниқланган, техник ва иқтисодий имкониятларни ҳисобга олган ҳолда тозаланган сувнинг энг яхши сифатини таъминлайдиган намунавий технологияни қўллашда оқова сувларнинг эришилладиган кўрсаткичлари;

ТЭК₃ — энг самарали технологияни қўллашда оқова сувларнинг эришилган ва ЙКМга энг юқори даражада яқинлаштирилган кўрсаткичлар.

27. Техник жиҳатдан эришилладиган кўрсаткичларни ҳисобга олган ҳолда аниқланган ОЧМ келгусида сувни муҳофаза қилиш тадбирларини режалаштириш учун асос ҳисобланади ва Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан белгиланган муддатларда, экологик вазиятга, чиқариб юборилладиган оқова сувлар ва шу кабилар сифатини яхшилашга йўналтирилган тасдиқланган тадбирларни бажариш муддатларига қараб янада қатъий нормаларга аста-секин ўтган ҳолда қайта кўриб чиқилиши мумкин.

28. ОЧМ нормативлари ҳисоблаш йўли билан ёки ушбу Низомнинг 12-иловасига мувофиқ шакл бўйича таркибий концентрацияларни ҳисобга олиб, қўлланаётган технологияда фойдаланиладиган бошланғич сув таркибини ва компонентларни ҳисобга олган ҳолда ҳисоблаш йўли билан ёки ташкилотнинг сув-моддий баланси таҳлили асосида, лойиҳадаги маълумотлар бўйича белгиланади.

Барча ҳолатларда ОЧМ оқова сувларни чиқариб ташлаш учун фойдаланилаётган табиий сувнинг таркибий сифати даражасидан юқори бўлмаган миқдорда ва балиқчилик хўжалиги ва (ёки) маданий-маиший аҳамиятли ер усти сув ҳавзалари учун белгиланган йўл қўйилладиган чекланган концентрациялардан паст бўлмаган миқдорда белгиланади.

29. Технологик жараёнлар билан оқова сувларга тушмайдиган нормаланаётган ифлослантирувчи моддалар рўйхати ушбу Низомнинг 13-иловасига мувофиқ рўйхат билан чекланади.

**V. Чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишининг
экологик нормативлари лойиҳаларини ишлаб
чиқиш тартиби**

30. Чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш ушбу Низом талабларига мувофиқ амалга оширилади ва қўйидагиларни ўз ичига олади:

сифат ва миқдорий тавсифлари тўғрисида маълумотлар олган ҳолда чиқиндиларнинг пайдо бўлиш манбаларини текшириш натижалари, бунда пайдо бўладиган чиқиндилар миқдорини аниқлаш учун қўйидагилардан фойдаланилади:

амалдаги технологик жараёнларга яқин бўлган шароитларда чиқиндининг чиқиш миқдорини аниқлашдан иборат бўлган таҳлилий метод;

чиқиндилар пайдо бўлиши шароитларини очиб берувчи статистика усуллари ва методлари йиғиндисидан иборат бўлган статистика методи;

асосий, ёрдамчи ва бошқа ишлаб чиқаришларнинг баланс ва технологик схемалари;

хом ашё (материаллар, ёқилғи) таркиби, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг тури ва ҳажмлари, технологик ускунанинг ишлаш режими тўғрисидаги маълумотлар (расмий маълумотнома тарзида тақдим этилади);

координатлар тизимидаги режа-схема, унга чиқиндиларнинг пайдо бўлиш манбалари ва уларнинг жойлаштириш (вақтинчалик тўплаш) жойлари;

чиқиндиларнинг ҳар бир тури учун паспорт, унда ушбу Низомнинг 14-иловасига мувофиқ уларнинг пайдо бўлиш жараёни, физик-механик, физик-кимёвий, санитария-гигиена ва истеъмол хоссалари, пайдо бўлиш нормативи кўрсатилади.

31. Чиқиндиларнинг атроф-муҳит учун хавфлилик классификацияси ушбу Низомнинг 15-иловасига мувофиқ шакл бўйича чиқиндиларнинг классификация каталоги асосида аниқланади.

32. Ишлаб чиқаришда ва истеъмол қилишда пайдо бўладиган барча чиқиндилар бўйича олинган маълумотлар ушбу Низомнинг 16-иловасига мувофиқ шакл бўйича хатлов ведомостига киритилади.

33. Чиқиндиларнинг пайдо бўлишини нормалаш асосий ва ёрдамчи ишлаб чиқаришнинг технологик хусусиятларига мувофиқ амалга оширилади (коммунал тусдаги чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилиши нормаланмайди).

Чиқиндиларнинг пайдо бўлиши нормативлари фойдаланилаётган хом ашё, материаллар ёки ишлаб чиқарилаётган маҳсулот миқдорига нисбатан масса (ҳажм) бирликлари ҳисобида аниқланади.

Чиқиндилар пайдо бўлишининг фоизларда баҳоланадиган нормативлари бошланғич хом ашё эга бўлган айнан шу физик-кимёвий хоссаларга эга бўлган чиқиндилар турлари бўйича аниқланади.

Бошланғич хом ашёга нисбатан ўзгартирилган тавсифларга эга бўлган чиқиндилар пайдо бўлиши нормативлари: кг/т, кг/м³, м³/минг м³ ўлчов бирликларида тақдим этилади.

Чиқиндилар пайдо бўлиши нормативларида қуйидаги методлар қўлланади:

ишлаб чиқаришнинг технологик регламенти асосида материал-хом ашё баланси бўйича ҳисоблаш методи;

чиқиндилар пайдо бўлишининг солиштирма тармоқ нормативлари бўйича ҳисоблаш методи, улар тармоқ корхоналари учун чиқиндилар пайдо бўлиш нормативларининг индивидуал миқдорларини ўртача миқдорда ҳисоблаш йўли билан ва/ёки муайян (базавий) давр учун ҳисобот ахборотини таҳлил қилиш, норма ҳосил қилувчи энг муҳим (эксперт бўйича аниқланадиган) омилларни ажратиш ҳамда уларнинг режалаштирилаётган давр учун нормативлари миқдорига таъсирини аниқлаш воситасида ишлаб чиқилади;

ҳисоблаш-таҳлилий метод маҳсулот ишлаб чиқаришдаги чиқинди ҳосил бўлишида, дастлабки технологик қурилмани ҳужжатлаштиришда (технологик харита, рецептура, регламентлар, ишчи чизмалар) ишлатилади. Хом ашё (материал)нинг нормадаги сарфига мувофиқ белгиланган бундай ҳужжатлаштириш асосида чиқиндилар пайдо бўлиши нормалари, хом ашё бирлиги ҳисобига хом ашё (материал)нинг нормадаги сарфи ва хом ашёнинг муқаррар қайтмайдиغان йўқотилишидан кейинги ҳисобланган соф (фойдали) сарфи ўртасидаги фарқ бўйича ҳисоблаб аниқланади;

тажриба методи ишлаб чиқариш шароитларида тажриба ўлчовлари олиб бориш асосида чиқиндилар пайдо бўлиши нормаларини аниқлашдан иборат. Биринчи навбатда хом ашёнинг (материалларнинг) масса бирлигида олинган фойдали маҳсулот оғирлиги, тажриба ўлчовларини статистик қайта ишлаш асосида, хом ашёдаги фойдали маҳсулотнинг фоизлардаги улушини ифодаловчи кўрсаткич аниқланади. Ушбу кўрсаткичдан келиб чиқиб ва хом ашёдан ажратилган фойдали маҳсулот миқдоридан чиқиндиларнинг пайдо бўлиш миқдори аниқланади. Ўзлаштириш босқичида аниқланган маҳсулот ҳисобига чиқиндилар пайдо бўлиши нормалари тажриба йўли билан, типик маҳсулотни ишлаб чиқаришдаги чиқинди миқдорини ўлчаш асосида аниқланади ва мавжуд турдаги маҳсулотнинг ўртача кўрсаткичи аниқланади;

ёрдамчи ва таъмирлаш ишлари учун чиқиндилар пайдо бўлишининг амалдаги ҳажмлари бўйича ҳисоблаш методи (статистика методи) базавий (3 йиллик) давр учун статистик ҳисобот ахбороти асосида чиқиндилар пайдо бўлиши нормативларини аниқлаш учун қўлланади, кейинчалик маълумотларга ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг материал сарфи камайтирилишини назарда тутувчи режалаштирилаётган ташкилий-техник тадбирларга мувофиқ тузатишлар киритилади. Статистик маълумотлар охириги уч йил учун ишлаб чиқилади ва ишлаб чиқариш жараёни технологиясини ва ташкил этишни ривожлантириш тенденцияларига мувофиқ режалаштирилаётган давр учун солиштирма кўрсаткичларга тузатишлар киритилади;

саноат тармоқлари бўйича чиқиндилар пайдо бўлишининг солиштирма нормативлари маълумотнома жадвали бўйича ҳисоблаш методи.

34. Чиқиндиларни жойлаштириш лимити ташкилот ҳудудида, асосий ва ёрдамчи ишлаб чиқариш жараёнларида пайдо бўладиган чиқиндиларни вақ-

тинчалик жойлаштириш массасининг чекланган миқдори, майдони ва муддатининг давом этишини белгилайди.

35. Чиқиндиларни жойлаштириш лимитлари:

ташкilot лойиҳасида назарда тутилган ва унинг ҳудудида жойлашган чиқиндиларни узоқ вақт (бир йилдан кўп) сақлаш объектларига;

чиқиндилар доимий жойлаштириладиган объектларга (хазонлар сақланадиган, кўмиладиган, қазилган ерлар ва бошқаларга);

ер қаърига кўмиладиган чиқиндиларга;

радиоактив чиқиндиларга татбиқ этилмайди.

36. Ҳисоблаш лимити чиқиндиларни ташкilot ҳудудида жойлаштириш нормативи ҳисобланади ва ушбу Низомнинг 17-иловасига мувофиқ тақдим этилади.

37. Чиқиндиларни вақтинчалик жойлаштириш жараёнини такомиллаштириш, уларнинг одамга ва атроф-муҳитга хавfli таъсири даражасини пасайтириш, шунингдек уларни келгусида қайта ишлаш ва утиллаштириш имконияти масалаларини ҳал этиш мақсадида ушбу Низомнинг 18-иловасига мувофиқ табиатни муҳофаза қилиш режа-тадбирлари ишлаб чиқилади.

VI. Атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддалар ташламалари, оқовалари манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш материалларини кўриб чиқиш тартиби

38. Атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддалар ташламалари, оқовалари манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш материаллари қоғоз манбада расмийлаштирилади, ташкilot раҳбари томонидан тасдиқланади ва Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитасининг ташкilot жойлашган жойдаги ҳудудий органларига кўриб чиқиш учун тақдим этилади.

39. Моддалар ташламалари, оқовалари манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш материалларини кўриб чиқиш муддати Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитаси органлари томонидан улар тақдим этилган кундан бошлаб кўпи билан 15 кун этиб белгиланади, уларнинг ушбу Низом талабларига мувофиқ эмаслиги аниқланган тақдирда материаллар расмий равишда расмийлаштирилган, асосланган мулоҳазалар ва уларни пухталаштириш бўйича таклифлар билан бирга ташкilotга қайтарилади.

VII. Экологик нормативлар лойиҳаларини расмийлаштириш

40. Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитаси ҳудудий органлари томонидан тасдиқланган хатловдан ўтказиш материаллари негизида атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг экологик нормативлари лойиҳалари ишлаб чиқилади.

Лойиҳалар қоғоз манбада, уч нусхада расмийлаштирилади ва ташкилот раҳбари томонидан тасдиқланади.

41. Экологик нормативларни ишлаб чиқишда табиий ресурслардан оқилона ва комплекс фойдаланиш ҳамда атроф-муҳит муҳофазаси соҳасидаги фан ва техниканинг энг илғор ютуқлари ҳисобга олинади, ташламалар ва оқоваларни камайтириш, чиқиндиларни утиллаштириш бўйича энг замонавий технологияларни ва техник воситаларни жорий қилиш кўзда тутилади.

42. Атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддалар ташламалари, оқовалари манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш материалларининг титул варағи ушбу Низомнинг 19-иловасига мувофиқ шакл бўйича таъсир кўрсатиш турлари учун алоҳида-алоҳида расмийлаштирилади.

43. Атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддалар ташламалари, оқовалари манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш дафтарларининг мазмуни ушбу Низомнинг 20-иловасидаги шаклга мувофиқ бўлиши керак.

44. Экологик нормативлар титул варағи ушбу Низомнинг 21-иловасига мувофиқ шакл бўйича расмийлаштирилади.

45. Экологик нормативлар лойиҳаларини расмийлаштириш ушбу Низомнинг 22-иловасига мувофиқ амалга оширилади.

VIII. Экологик нормативлар лойиҳаларини кўриб чиқиш муддатлари ва уларни келишиш тартиби

46. Экологик нормативлар лойиҳалари Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси органлари томонидан хатловдан ўтказиш материаллари билан бирга буюртмачи томонидан давлат экологик экспертизасидан ўтказиш учун (атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг I-II тоифалари объектлари бўйича — Республика қўмитасига, атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг III-IV тоифалари объектлари бўйича — худудий қўмиталарга) тақдим этилади.

47. Давлат экологик экспертизасини ўтказиш муддати ва тартиби Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 31 декабрдаги 491-сон қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг давлат экологик экспертизаси тўғрисидаги низомга мувофиқ белгиланади.

48. Давлат экологик экспертизаси хулосаси ижобий бўлган тақдирда экологик нормативлар лойиҳалари тасдиқлаш учун берилади.

49. Атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг I-II тоифаларига мансуб бўлган фаолият турлари ташкилотлари учун экологик нормативлар лойиҳаларини тасдиқлаш Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси раисининг ўринбосари томонидан, атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг III ва IV тоифаларига мансуб фаолият турлари объектлари учун — Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси худудий органи раиси томонидан амалга оширилади.

50. Атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг IV тоифасига мансуб бўлган ташкилотлар учун, атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддаларнинг ишлаб

чиқариш чиқиндилари, ташламалари ва оқовалари мавжуд бўлган тақдирда экологик нормативлар белгиланади.

51. Экологик нормативлар тасдиқланган лойиҳаларининг бир нусхаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ташкилот жойлашган жойдаги органига берилади, бир нусхаси ташкилотда қолади ва битта архив нусхаси экологик экспертиза ўтказилгандан кейин эксперт органларида қолади.

52. Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси органлари томонидан атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддалар ташламалари, оқовалари манбаларини, чиқиндиларнинг пайдо бўлиши ва жойлаштирилишининг белгиланган экологик нормативларига риоя қилиниши, шунингдек экологик нормативлар лойиҳаларида ва давлат экологик экспертизаси лойиҳаларида назарда тутилган табиатни муҳофаза қилиш тадбирларининг ўз вақтида бажарилиши юзасидан назорат амалга оширилади.

IX. Экологик нормативлар лойиҳаларининг амал қилиш муддатлари

53. Экологик нормативлар фаолият кўрсатаётган объектлар учун беш йил муддатга белгиланади.

54. Ташламалар, оқовалар ва чиқиндиларнинг миқдор ва сифат тавсифларига таъсир кўрсатадиган технологик жараён кенгайтирилганда, реконструкция қилинганда, техник жиҳатдан қайта жиҳозланганда ёки ўзгарганда, қонунчилик талаблари ўзгарганда, шунингдек атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида давлат назоратини амалга оширадиган тегишли органлар қарорига биноан экологик нормативлар экология оқибатлари тўғрисидаги ахборот доирасида қайта кўриб чиқилади, сўнгра уларнинг амал қилиш муддати уч йилга узайтирилади.

55. Ишлаб чиқариш технологиясида, фойдаланилаётган хом ашё таркибида, ташламалар, оқовалар, чиқиндилар пайдо бўлиши манбалари сонидан, ташламалар, оқовалар, чиқиндилар таркибида, норматив ҳужжатларда ўзгаришлар юз бермаган объектларнинг экологик нормативлари беш йилдан иборат бўлган амал қилиш муддати ўтган тақдирда яна беш йил муддатга узайтирилади.

Экологик нормативларнинг амал қилиш муддатини узайтириш, илгари ишлаб чиқилган экологик нормативларнинг амал қилиш муддати тугашидан икки ой олдин буюртмачи томонидан тақдим этилган сўров асосида, табиатни муҳофаза қилиш бўйича давлат инспектори томонидан объектни мажбурий равишда текшириш натижалари бўйича ҳамда унинг муддатини узайтириш мумкинлиги тўғрисидаги ёзма асослаши бўйича амалга оширилади.

**Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва келишиш
СХЕМАСИ**

Босқичлар	Тадбирлар	Масъуллар	Муддатлар
1-босқич	Атроф муҳитни ифлослантирувчи манбаларни хатлаш	Ташкилот раҳбари ёхуд хатловдан ўтказиш материалларини ишлаб чиқишга ихтисослашган жалб қилинган юридик ва жисмоний шахслар	Заруриятга кўра
2-босқич	Хатловдан ўтказиш материалларини тасдиқлаш ва уларни ташкилот жойлашган жой бўйича Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ҳудудий органларига юбориш	Ташкилот раҳбари	Тайёрлигига кўра
3-босқич	Атроф-муҳитни ифлослантирувчи манбаларни ўрганган ҳолда хатловдан ўтказиш материалларини кўриб чиқиш ва уларни тасдиқлаш ёки қайта ишлаш учун қайтариш (ишончсиз маълумотлар аниқланганда)	Объект жойлашган жой бўйича Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ҳудудий органлари	Тақдим қилинган кунидан бошлаб 15 кун мобайнида
4-босқич	Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ҳудудий органлари томонидан тасдиқланган хатловдан ўтказиш материаллари асосида атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг экологик нормативлари лойиҳаси ишлаб чиқилади	Ташкилот раҳбари ёхуд хатловдан ўтказиш материалларини ишлаб чиқишга ихтисослашган жалб қилинган юридик ва жисмоний шахслар	Хатловдан ўтказиш материаллари тасдиқлагандан кейин

Босқичлар	Тадбирлар	Масъуллар	Муддатлар
5-босқич	Экологик нормативлар лойиҳалари хатловдан ўтказиш материаллари билан биргаликда Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси органларига (I-II тоифалар — Республика қўмитасига, III-IV тоифалар — ҳудудий қўмиталарга) давлат экологик экспертизасига юборилади	Ташкилот раҳбари	Хатловдан ўтказиш материаллари тайёрлигига кўра
6-босқич	Давлат экологик экспертизасини ўтказиш ва лойиҳани амалга ошириш мумкинлиги (ёки йўл қўйиб бўлмаслиги) тўғрисида хулоса бериш	Атроф-муҳитга таъсирнинг I-II тоифа объектлари бўйича ЎзР Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг давлат экологик экспертиза бошқармаси Атроф-муҳитга таъсирнинг III-IV тоифа объектлари бўйича табиатни муҳофаза қилиш ҳудудий қўмиталарининг давлат экологик экспертиза органлари	Давлат экологик экспертизаси ўтказилганлиги учун ҳақ тўланган кундан бошлаб 30 кунда III тоифа — давлат экологик экспертизаси ўтказилган кундан бошлаб 20 кунда, IV тоифа — 10 кунда
7-босқич	Давлат экологик экспертизасининг ижобий хулосаси берилганда атроф муҳитга таъсир қилишнинг экологик нормативлари лойиҳалари 5 йил муддатга тасдиқланади	I-II тоифа объектлари бўйича ЎзР Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси раисининг ўринбосари III-IV тоифа объектлари бўйича табиатни муҳофаза қилиш ҳудудий қўмитаси раиси	Давлат экоэкспертизаси хулосаси олингандан сўнг
8-босқич	Экологик нормативларнинг тасдиқланган лойиҳалари ташкилотларга қайтариллади, бунда табиатни муҳофаза қилиш бўйича Республика ва ҳудудий қўмиталарнинг эксперт органларида битта архив нусхаси қолади, бундан ташқари ҳудудий органларда — яна бир нусха атроф-муҳит ифлосланиши манбаларини назорат қилиш учун қолади (III-IV тоифа объектлари бўйича)	Ташкилот раҳбари	Лойиҳа тасдиқлагандан кейин уч иш кунидан ортиқ бўлмаган муддатда

Босқичлар	Тадбирлар	Масъуллар	Муддатлар
	Атроф-муҳитга таъсир кўрсатиш бўйича I-II тоифа объектлари учун ЎзР Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан тасдиқланган экологик нормативнинг бир нусхаси атроф-муҳит ифлосланиши манбаларини назорат қилиш учун Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ҳудудий органига юборилади	Ташкилот раҳбари	Лойиҳа тасдиқлагандан кейин уч иш кунидан ортиқ бўлмаган муддатда
9-босқич	Давлат экологик экспертизаси хулосалари бажарилишини назорат қилиш («Экологик экспертиза тўғрисида»ги ЎзР Қонунининг 12-моддаси)	Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ҳудудий органи	Экологик нормативлар лойиҳалари амал қилиши даврида доимо

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
2-ИЛОВА

50-модда

Чиқиндилар манбаларини хатловдан ўтказиш БЛАНКАСИ

I. Ифлослантирувчи моддалар ажралиб чиқиши манбалари

Ишлаб чиқариш, цех ва участканинг номи	Ажралиб чиқиш манбаининг номи	Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот номи (бажариладиган операция)	Ажралиб чиқиш манбаининг иш вақти, соат		Ифлослантирувчи маҳсулот номи	Ажралиб чиқиш: манбадан чиқаётган ифлослантирувчи модданинг миқдори*			
			суткада	бир йилда		ўртача мг/куб. м	максимал мг/куб. м	г/с	жами, т/йил
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

* Ҳисоблаб чиқиш методикаси мавжуд бўлмаганда жараёни ва моддани аниқлаш учун ажралиб чиқиш манбаидан чиқувчи ифлослантирувчи модда миқдори ўлчов асбоблари ёрдамида аниқланади.

— 72 —

4 (608)-сон

II. Ифлослантирувчи моддалар чиқиндилари манбаи

Ишлаб чиқариш, цех ва участканинг номи ва бошқалар	Ажратиб чиқиш манбалари	Чиқинди манбаининг номи	Чиқинди манбаларининг иш вақти	Харитадаги манба рақами	Чиқинди манбаининг баландлиги	Қувур диаметри	Газ-ҳаво аралашмасининг кўрсаткичлари			Харита-схемада манбаларнинг координатлари, м					Ифлослантирувчи модданинг номи	Ифлослантирувчи моддалар чиқиндилари			Чиқиндининг солиштирма миқдори
							ҳажми, ситими, куб.м/с	тезлиги, м/с	ҳарорат, °С даража	аниқ, ясси чизиқли биринчи охири		аниқ, ясси чизиқли иккинчи охири		кенглиги, м		г/с	мг/куб. м	т/й	
										X1	Y1	X2	Y2						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

III. Чанг-газдан тозаловчи (зарарсизлантирувчи) қурилма ишининг кўрсаткичлари

Чиқинди манбаининг рақами	Чанг-газдан тозаловчи (зарарсизлантирувчи) қурилманинг номи	Улар бўйича тозалаш амалга ошириладиган ифлослантирувчи моддалар номи	Модда концентрацияси, мг/куб. м		Қурилмаларнинг ФИК, %		Тўйинганлик коэффициенти, %		Чанг-газдан тозаловчи (зарарсизлантирувчи) қурилманинг ҳолати таснифи, та		
			тозалашга тушиши	тозалашдан кейин	лойиҳавий	амалда	норматив	амалда	жами	носозлари	самарасизлари
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

IV. Атмосферага чиқариладиган ифлослантирувчи моддалар жами

Ифлослантирувчи моддаларнинг номи	Манбадан ажралиб чиқувчи ифлослантирувчи моддалар миқдори т/йил	Шу жумладан:		Тозалашга қабул қилинганидан			Жами атмосферага чиқарилади т/йил	Чиқиндиларнинг солиштира оғирлиги т/бир
		тозалан-масдан ажралиб чиқади т/йил	тозалашга қабул қилинади т/йил	атмосферага чиқарилади т/йил	тутиб қолинади ва зарарсизлантирилади			
					амалда т/йил	утиллаштирилади т/йил		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ҳаммаси:								
шу жумладан қаттиқ моддалар:								
улардан ингредиентлар бўйича								
газсимон ва суюқ моддалар								
улардан ингредиентлар бўйича								

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
З-ИЛОВА

4 (608)-сон

**Ўзбекистон Республикасининг турли экологик-хўжалик туманлари
ташкilotлари томонидан атмосфера ҳавосига чиқариладиган ифлослантирувчи
моддаларга квоталар**

Ўзбекистон Республикаси ҳудудлари	Чиқариладиган модданинг хавфлилик классига кўра РЭМЧ улушларидаги квоталар			
	1-класс	2-класс	3-класс	4-класс
Вилоятлар: Тошкент, Фарғона, Андижон, Наманган Шаҳарлар: Навоий, Самарқанд, Бухоро	0,17	0,20	0,25	0,33
Вилоятлар: Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Навоий, Самарқанд, Сурхондарё, Сирдарё	0,20	0,25	0,33	0,50
Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм вилояти	0,25	0,33	0,50	1,00

— 75 —

50-модда

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўғрисида, 2014 й.

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
4-ИЛОВА

50-модда

**Ифлослантирувчи моддаларнинг тарқалиб кетишини ҳисоблаб чиқиш учун
бирламчи маълумотлар сифатида қабул қилинадиган иқлим билан боғлиқ
метеорологик тавсифлар**

Кўрсаткичлар номи	Белгиланиши	Ўлчов бирлиги	Қиймати
Атмосфера стратификациясига боғлиқ коэффициент	А		
Жойнинг рельефи коэффициенти	(Эта)		
Ҳавонинг ўртача ҳарорати	Ти	°С	
энг иссиқ ойда	Тс	°С	
энг совуқ ойда	U	м/с	
Бир йилдаги эҳтимоли 5%га кучаядиган шамол тезлиги	Wўр	м/с	
Шамолнинг ўртача йиллик тезлиги	С	%	
Ўртача йиллик такрорланиши	ШШ		
Шамолнинг румба бўйича йўналиши	Ш		
	ЖШ		
	Ш		
	ЖҒ		
	Ғ		
	ШҒ		
	Тинч ҳаво		

— 76 —

4 (608)-сон

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
5-ИЛОВА

**Ифлослантирувчи моддалар
РЎЙХАТИ**

Ифлослантирувчи модданинг номи	КЧМ ёки ТХТД, мг/куб. м	Хавфлилиқ классси	Белгиланган норма (КЧМ улушларида)	КЧМ улушларида максимал концентрация улушлари	Белгиланган нормага мослиги (+/-)	Чиқиндининг фоиздаги улуши	Жами атмосферага чиқарилади т/йил
1	2	3	4	5	6	7	8

**Ташкилотнинг мавжуд ҳолатига, тўлиқ ривожланишига ва КЧМга эришиш муддатига
атмосферага чиқариладиган ифлослантирувчи моддалар (манбалар бўйича)**

Ишлаб чиқариш, цех номи	Манбанинг харита-схемадаги рақами	Модда номи	Ифлослантирувчи моддалар чиқиндилари										
			мавжуд вазият				КЧМга эришилган йил	ташкилот тўлиқ ривожланганда				КЧМга эришилган йил	
			амалда		КЧМ			амалда		КЧМ			
			г/с	т/й	г/с	т/й		г/с	т/й	г/с	т/й		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Ташкилотнинг мавжуд ҳолатига, тўлиқ ривожланишига ва КЧМга эришиш муддатига атмосферага чиқариладиган ифлослантирувчи моддалар (манбалар бўйича)

Модданинг номи	Ишлаб чиқариш, цех номи	Харита схемада манбаининг рақами	Ифлослантирувчи моддалар чиқиндилари										
			мавжуд вазият				КЧМга эришилган йил	ташкилот тўлиқ ривожланганда				КЧМга эришилган йил	
			ҳақиқий		КЧМ			амалда		КЧМ			
			г/с	т/й	г/с	т/й	г/с	т/й	г/с	т/й			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Экологик нормативлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби тўғрисидаги низомга
6-ИЛОВА

Ифлослантирувчи моддалар чиқиндиларини камайтиришга қаратилган табиатни муҳофаза қилиш чора-тадбирлари

Ишлаб чиқариш, цех номи	Чиқинди манбаининг номи	Чора-тадбирнинг номи	Чора-тадбирни амалга ошириш муддати, йил	Ифлослантирувчи модданинг номи	Чиқиндилар миқдори		Чиқинди камайиши
					чора-тадбиргача	чора-тадбир ўтказилгандан кейин	

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
7-ИЛОВА

4 (608)-сон

Бир йўла отилиб чиқадиган чиқиндилар тавсифи

Цех, бўлим номи	Ифлослан- тирувчи моддалар ажралиб чиқадиган манбалар номи	Атмосферани ифлослантурувчи манба номи	Манбанинг харитадаги рақами	Даврийлиги бир марта/йил	Давомийлиги минут/бир	Чиқинди манбанинг баландлиги, м	Қувур диаметри, м	Газ-ҳаво аралашмаси параметрлари			Манбалар- нинг харита- схемадаги координат- лари		Ифлослан- тирувчи модданинг номи	Ифлослантурувчи моддалар чиқиндилари		
								ҳажми кв. м/с	тезлик м/с	ҳарорат °С даража	X1	Y1		регламент бўйича, г/с	амалда, г/с	амалда, т/йил
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

— 79 —

50-модда

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўғрисида, 2014 й.

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
8-ИЛОВА

50-модда

_____ йилда сув олиш, бериш ва фойдаланишнинг миқдорий тавсифи

минг. куб. м/йил

Сувли объектдан олинган			КДС дан олинган	Тоза сув олиниши		Бошқа сув истеъмолчиларига берилган	Фойдаланилган сув			Айланма сув таъминоти ҳажми	Иш кунлари сони
ҳаммаси	шу жумладан			ҳаммаси	шу жумладан тоғ сувлари		ҳаммаси	шу жумладан			
	ер усти сувларидан	ер ости сувларидан						хўжалик истеъмоли учун	ишлаб чиқариш истеъмоли учун		

Сув ажратиш ва оқова сувларни тозалаш усуллари

минг. куб. м/йил

Йил	Сув объектларига сув оқизиш								
	ҳаммаси	норматив тоза, тозаланмаган	шу жумладан:						
			ифлосланган			иншоотларда			
			ҳаммаси	шу жумладан:		ҳаммаси	шу жумладан:		
тозаланмаган	етарлича тозаланмаган	биологик		физик-кимёвий	механик				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

— 80 —

4 (608)-сон

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
9-ИЛОВА

4 (608)-сон

Тозалаш иншоотлари тавсифи

минг. куб. м/йил

Йил	Тозалаш иншоотларининг номи ва таркиби ҳамда тозалаш усули	Ўтказувчанлик қуввати, куб. м/сут		Тозалаш самарадорлиги				Оқова сувларнинг норматив кўрсаткичлари			
		лойиҳавий	амалда	ингредиентлар	лойиҳа бўйича концентрация, мг/л		амалдаги концентрация, мг/л		ЭТК ₁	ЭТК ₂	ЭТК ₃
					қабул қилинди	оқизиб юборилди	қабул қилинди	оқизиб юборилди			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

— 81 —

50-модда

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўғрисида, 2014 й.

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
10-ИЛОВА

50-модда

Сув оқимининг сифат тавсифи

(сув оқимининг номи)

Компонентлар номи	Моддалар концентрацияси, мг/л						
	сув оқимининг табиий фони	оқизиб юбориш сатҳидан юқорида		оқизиб юбориш сатҳидан пастда		силжиш сатҳида	
		ўртача	максимал	ўртача	максимал	ўртача	максимал

(сув оқимини кузатиб боровчи ташкилотнинг номи)

Сув оқимининг гидрологик тавсифи

Сув оқимининг номи	Кузатиш жойи	Сарф, куб. м/сут					
		бир йилда			кўп йиллик		
		ўртача	максимал	минимал	ўртача	максимал	минимал

(сув оқимини кузатиб боровчи ташкилотнинг номи)

— 82 —

4 (608)-сон

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
11-ИЛОВА

4 (608)-сон

**Оқова сувларни жой рельефига оқизишда сув оқизиладиган жойнинг
ТАВСИФИ**

Сув оқизиладиган жойнинг номи	Геометрик параметрлар (сув оқизиладиган жой ҳажми)	Грунт қатлами тури	Грунт қатлами ўтказувчанлиги	Грунт қатламининг филтрлаш имконияти	Грунт қатламида сувларнинг жойлашиш сатҳи	Грунт қатлами сувлари таркиби кўрсаткичлари						
						ХПК	БПК	pH	SO ₄ ⁻²	Cl		

— 83 —

50-модда

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўғрисида, 2014 й.

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
12-ИЛОВА

50-модда

ЧРЭЧ нормативлари

Оқова сувларнинг амалдаги сарфи — минг куб. м/сут						Оқова сувларнинг лойиҳавий сарфи — минг куб. м/сут				
оқова сувнинг кўрсаткичлари	тозалаш иншоотларига тушувчи ифлосликлар концентрацияси	тозалаш самарадорлиги				оқова сувларни оқизиш шартлари				ЧРЭЧ г/соат
		амалда		лойиҳавий		йўл қўйиладиган концентрация				
						ифлослан- тирувчи модданинг хавфлилик даражаси	РЭММ	сув таъминоти манбаининг сув таркиби	ЭТК	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ХПК										
БПК										

— 84 —

4 (608)-сон

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
13-ИЛОВА

**Нормалаштириладиган ифлослантирувчи моддалар
РЎЙХАТИ**

Муаллақ моддалар
Биокимёвий фойдаланиладиган кислород
Кимёвий фойдаланиладиган кислород
Нитратлар азоти
Нитритлар азоти
Аммоний азоти
Хром (VI)
Хром (III)
Темир
Мис
Рух
Қурук қолдиқ
Сулфатлар
Хлоридлар
Фосфатлар
Феноллар
Нефть маҳсулотлари

50-модда

— 86 —

4 (608)-сон

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
14-ИЛОВА

«Тасдиқлайман»

Ташкилот раҳбари _____

20__ йил «__» _____

ЧИҚИНДИ ПАСПОРТИ № _____

(чиқиндининг номи)

(ташкилотнинг номи, манзили, телефони ва бошқалар)

(саноат соҳаси, компания ва бошқалар)

(асосий фаолият тури)

(ушбу чиқиндини пайдо қиладиган маҳсулот номи)

Аҳоли пункти

**Чиқинди ҳақидаги умумий
МАЪЛУМОТЛАР**

1. Пайдо бўладиган чиқинди миқдори _____
2. Хатлов ўтказиш вақтида тўпланган чиқинди миқдори _____
3. Келиб чиқиши _____
(чиқинди пайдо бўлиши технологик жараёнининг ёки

дастлабки маҳсулот хоссасининг йўқолиши жараёнининг қисқача баёни)

4. Чиқинди тури _____
(органик, ноорганик, композиция)
5. Агрегат ҳолати _____
(қаттиқ, суюқ, пастасимон ва шу кабилар)
6. Тури _____
(шлам, куйка, синик, чанг ва шу кабилар)
7. Фракция ўлчами _____
(мм см дан мм см гача)
8. Пайдо бўлиш нормативи _____

**Чиқиндининг хоссаси ва таркиби ҳақидаги
МАЪЛУМОТЛАР**

1. Зичлиги _____ ($\text{г}/\text{см}^3$, $\text{т}/\text{м}^3$)
2. Намлиги _____ (%)
3. Таркиби _____
(чиқиндининг компонентли ёки кимёвий таркиби ва ингредиентлар миқдори)
4. Эрувчанлиги _____
5. Учувчанлик коэффиценти _____
6. Хавфлилик классси _____
7. Портлаш хавфи _____
8. Ёнувчанлик хавфи _____
9. Радиацион хавфи _____

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
15-ИЛОВА

Чиқиндиларнинг тасниф каталоги

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класси
1	2	3
	Озиқ-овқат ва таъмли маҳсулотлар ишлаб чиқаришдаги чиқиндилар	
1.	Донлар чанги	3
2.	Донни механик тозалашдаги чиқинди, хамир, кепак чиқинди- лари	5
	Деҳқончилик, иссиқхона хўжалиги чиқиндилари	
3.	Сабзавотлар ва меваларни қайта ишлаш чиқиндилари	5
	Пиво тайёрлаш, спирт ва ликёр-ароқ ишлаб чиқариш чиқиндилари	
4.	Солод ва қулмоқ чиқиндилари	5
5.	Солод чанги	4
	Таъмли маҳсулотлар ишлаб чиқаришдаги чиқиндилар	
6.	Кофе, чой, зирavorлар қипиқлари (куқунлари)	4
7.	Кофе, чой, кондицияланмаган дориворлар (зирavorлар) уруғи	5
8.	Нон пишириш ва ишлов берилган пиво ачитқилари	5
	Тамаки маҳсулотлари чиқиндилари	
9.	Майда тамаки қолдиқлари	4
10.	Тамаки қипиқлари	3
	Ўсимлик мойи ва ҳайвон ёғларини ишлаб чиқариш чиқиндилари	
11.	Мойли уруғлар, кунгабоқар кунжараси пўчоғи чиқиндилари	5
12.	Пахта кунжараси; таркибида мой бўлган гилни оқартирувчи чиқиндилар; ўсимлик хом ашёсидан олинадиган гидравлик ва сурков мойлари чиқиндилари; ишлатиб бўлинган ўсимлик мойлари; омихта ем қипиқлари; ўсимлик ва ҳайвон ёғлари чиқиндилари	4
13.	Пахта тахтакунжараси	3
	Таркибида ўсимлик ва ҳайвонлардан олинадиган ёғли маҳсулотлар эмульсияси ва аралашмалари	
14.	Ўсимлик мойи ва ҳайвон ёғлари ишлаб чиқаришда усқуна- ларни ювишдаги ёғсимон эмульсиялар	3
	Ҳайвон ва паррандаларни сақлаш, сўйиш ва қайта ишлаш чиқиндилари	
15.	Ҳайвонот хўжаликларидagi қорамол ва қўй-эчкилар, отлар- нинг чириган гўнги, товуқ тухуми пўчоғи; парранда, ҳайвон- лар гўштини ишлатишдан қолган чиқиндилар; пат ва пар чиқиндилари	4

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класс
1	2	3
16.	Ҳайвонот хўжаликларидаги қорамол ва қўй-эчкилар, отларнинг янги гўнги, чўчқаларнинг чириган гўнги; товуқ, ўрдакнинг чириган чиқиндилари, пат ва пар чиқиндилари	3
17.	Чўчқанинг янги гўнги, товуқ, ўрдак чиқиндилари	2
	Тери, мўйна ва чарм чиқиндилар	
18.	Кондинцияланмаган, қайта ишланмаган терилар, шунингдек уларнинг қолдиқлари ва қийқимлари; ошланмаган тери қолдиқлари; қаттиқ тери маҳсулотлари ва пойабзал ишлаб чиқариш қийқимлари; истеъмол хоссаларини йўқотган теридан ишланган иш пойабзали	4
19.	Хом тери, ошланган тери чиқиндилари, терини силлиқлашда ҳосил бўлган шламлар	3
20.	Тери қипиғи (ун)	2
	Ёғоч чиқиндилари	
21.	Ўз хусусиятини йўқотган, заҳарли моддалар билан ифлосланмаган ёғоч чиқиндилари, табиий ёғоч қадоклар (қайтарилмайдиган идиш); ўзининг истеъмол хоссаларини йўқотган табиий ёғочдан тайёрланган буюмлар чиқиндиси	5
22.	Пўстлоқ, тупроқ билан пўстлоқ аралашмаси, тоза табиий ёғочни рандалашдаги шламлар; фанернинг кесилган бўлаклари, фанер тайёрлашда брак қилинган чиқиндилар; таркибида 0,2% дан 2,5% гача миқдорда боғловчи қатронлар мавжуд бўлган ёғоч пайраҳалари ва/ёки ёғоч толали плиталарни қайта ишлаш чиқиндилари; қурилишда ишлатиладиган ёғоч-тахта материаллар чиқиндилари, шу жумладан иморатларни бузишда ҳосил бўладиган ёғоч-тахта материаллар чиқиндилари; минерал мойлар ва бензин билан ифлосланган (таркибида 15% дан кам мойлар ва бензин бўлган) пайраҳа ва ёғоч қипиқлари;	4
23.	Ишлатиб бўлинган ва брак қилинган антисептик воситалар шимилган, темир йўл ёғоч шпаллари; минерал мойлар ва бензин билан ифлосланган (таркибида 15% ва ундан кўп мойлар ва бензин бўлган) пайраҳа ва ёғоч қипиқлари	3
	Ёғоч тайёрлашдаги ва дарахтларни кесишдаги чиқиндилар	
24.	Кесишдан кейинги шох-шаббалар, тўнка илдизлари чиқиндилари	5
	Целлюлоза, қоғоз ва картон, целлюлоза ишлаб чиқариш, целлюлозани қайта ишлаш чиқиндилари, қоғоз ва картон чиқиндилари	
25.	Ифлосланмаган картон, қоғоз, гофрокартон чиқиндилари; босма маҳсулотлар чиқиндилари (қора-оқ ва рангли босма); фойдаланилмаган, брак қилинган қоғоз филтрлар; мумланган қоғоз чиқиндилари	5

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класс
1	2	3
26.	Лок суртилган қоғоз чиқиндилари; елимланадиган лента қоғозлар, фото қоғоз	4
27.	Гудрон шимдирилган қоғозлар ва қора қоғоз, рубероид чиқиндилари	3
	Печка синиқлари, металлургия ва қуйишдаги шағал (брак)	
28.	Фойдаланилмаган кварц тигеллари парчалари	5
29.	Алюминий ишлаб чиқаришининг ишлатилган футеровка парчалари	4
30.	Алюминий ишлаб чиқаришининг электр филтрлари чанги	3
	Иситиш қурилмаларидан ва термик ишлов қолдиқларидан чиққан кул, шлаклар ва чанг	
31.	Кўмирни (Ангрен) ёқишдан чиққан кул-шлаклар	3
32.	Ўтин ва сомон кули	4
	Бошқа қаттиқ минераллар чиқиндилари	
33.	Шиша тола чиқиндилари	2
34.	Қуйиш ишлаб чиқаришининг горн қуми; (металлургияда) қумсочиш ва тозалаш қурилмаларидаги қум қолдиқлари; абразив чанг ва қора металлларни силлиқлаш кукунлари (таркибидаги металл камида 50%)	3
	Керамзит чиқиндилари	
35.	Керамзитнинг бўлак шаклидаги чиқиндилари	5
36.	Керамзит чанги	4
	Керамика чиқиндилари	
37.	Керамиканинг бўлак шаклидаги чиқиндилари; фойдали хусусиятларини йўқотган керамик буюмлар	5
38.	Керамика чанги	4
	Шиша чиқиндилари	
39.	Ифлосланмаган шиша синиқлари (электрон-нур трубкалари ва люминесцент лампалардан ташқари)	5
40.	Шиша чанги	4
	Қурилиш шағали чиқиндилари	
41.	Фойдали хоссаларини йўқотган қурилиш шағали; ер қазишда пайдо бўлган, лекин хавfli модалар билан ифлосланмаган тупроқ	5
42.	Шағал чанги	4
	Асбоцемент чиқиндилари	
43.	Асбоцементнинг бўлакчи чиқиндилари	4
44.	Асбоцемент чанги	2
	Оҳактош ва доломит чиқиндилари	
45.	Зарралари 5 мм дан катта бўлмаган оҳактош ва доломитнинг бўлак шаклидаги чиқиндилари; оҳак шағали (кондициясиз скол); шакар ишлаб чиқаришларининг филтрланган чўкмаси («шакар дефекати»)	5

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класс
1	2	3
46.	Оҳак ва доломит чанги; бўрнинг кукун ёки чанг шаклидаги чиқиндилари	3
	Ғишт чиқиндилари	
47.	Шамотли ва қурилиш ғишти синиқлари; оловга чидамли оҳакгил чиқитлари	5
48.	Ғишт чанги	4
	Минерал тола чиқиндилари	
49.	Хавfli моддалар билан ифлосланмаган активлаштирилган кўмир чиқиндилари	5
50.	Чиқиндилар; шлаквата чанги; базальтли ўта ингичка тола қолдиқлари	4
	Тош, кўнғир ва ёғоч кўмир чиқиндилари	
51.	Хавfli моддалар билан ифлосланмаган ишлатилган кўмир электродлари; кўмирнинг кукун ҳолидаги чиқитлари	5
52.	Кўмир чанги; алюминий ишлаб чиқаришдаги куйган анодлар қолдиқлари	4
	Қум чиқитлари	
53.	Хавfli моддалар билан ифлосланмаган қум чиқиндилари	5
54.	Мазут, бензин ёки ёғ (таркибида мазут, бензин ёки ёғ камида 15%) билан ифлосланган қум	4
55.	Мазут, бензин ёки ёғлар (таркибида мазут, бензин ёки ёғ 15% ва ундан кўп) билан ифлосланган қум	3
	Бетон, темирбетон чиқиндилари	
56.	Бетон ва темирбетон чиқиндилари; таркибида 30% дан кам чанг бўлган бетон аралашмаси чиқиндилари	5
57.	Таркибида 30% дан кўп чанг бўлган бетон аралашмалари чиқиндилари, бетон чанги	3
	Графит чиқиндилари	
58.	Ишлатилган, хавfli моддалар билан зарарланмаган графит электродлари	5
59.	Графит чанги	3
	Асфальтбетон ва асфальтбетон аралашмасининг чиқиндилари	
60.	Асфальтбетон ва/ёки асфальтбетон аралашмасининг чанг ёки бўлак шаклидаги чиқиндилари	4
	Асбест чиқиндилари	
61.	Асбестнинг бўлак шаклидаги чиқиндилари; асбест қоғоз чиқиндилари; асбест ушоқлари чиқиндилари	3
62.	Асбест чанги ва тола	1
	Гипс чиқиндилари	
63.	Гипснинг бўлак шаклидаги чиқиндилари	5
64.	Гипс чанги	3

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик классси
1	2	3
	Образив материаллар ва асбоблар чиқиндилари	
65.	Ишлатиб бўлинган чарх образив айланмалар, силлиқлашдан қоладиган, буғқозон қайнаганда қоладиган чиқиндилар	4
66.	Чанг шаклидаги образив материаллар чиқиндилари; пайвандлаш шлагги	3
	Кокс чиқиндилари	
67.	5 мм дан катта бўлмаган майда кокс бўлаклари	5
68.	Кокс чанги	4
	Цемент чиқиндилари	
69.	Бўлак шаклидаги цемент чиқиндилари	5
70.	Цемент чанги	3
	Сир (эмал) чиқиндилари	
71.	Сир (эмал) чанги	4
	Хавфли моддалар билан ифлосланмаган, ишлатилган филтрловчи ва шимувчи массалар	
72.	Ҳаво ва газларни қуритишда ишлатилган цеолит, алюмогель, силикагель	4
	Хавфли моддалар билан ифлосланган, ишлатилган филтрловчи ва шимувчи массалар	
73.	Минерал мойлар билан ифлосланмаган (мой миқдори — камида 15%), қайта ишланган актив кумит, кўмирли филтрлар ва коксли масса	4
74.	Минерал мойлар билан ифлосланган (мой миқдори — камида 15% ва ундан кўп), қайта ишланган актив кумит, кўмирли филтрлар ва коксли масса	3
	Минерал шламлар	
75.	Шакар ишлаб чиқаришда қўлланилган лавлагги шарбатини тозалашдаги ишқор шламлари; сабзавотлар (лавлагги, картошка) ювилгандан кейинги шламлар; шакар ишлаб чиқаришдаги филтрлаш қолдиқлари; кремний ишлаб чиқаришда газ тозалашдан қолган минерал шламлар	5
76.	Алюминий ишлаб чиқаришда газ тозалашдан қолган минерал шлам	3
	Металлар ва қотишмалар чиқиндилари	
77.	Автомобилларни ўт олдирувчи свечаларнинг ишлатиб бўлингани	5
78.	Қора металл керамикалар бўлаклари ва чиқиндилари	4
	Таркибида чўян бўлган синиқлар ва чиқиндилар	
79.	Чўян бўлаклари, ифлосланмаган, истеъмол хоссасини йўқотган чўян идишлар ва упаковкалар; ифлосланмаган чўян қириндилари қолдиқлари	5
80.	Ифлосланмаган чўян чанги	4

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класс
1	2	3
	Таркибида металл парчаси ва чиқиндилар бўлган пўлат	
81.	Пўлат парчалари; ифлосланмаган, истеъмол хоссасини йўқотган пўлатдан тайёрланган идишлар, симлар; скрап, қириндилар ва парчалар	5
82.	Ифлосланмаган пўлат чанги	4
	Пўлат электродлар чиқиндилари	
83.	Пайвандлаш пўлат электродларининг қолдиқлари	5
	Ифлосланмаган, истеъмол хоссаларини йўқотган қора металл идишлар ва упаковкалар	
84.	Истеъмол хоссаларини йўқотган темир бочкалар, ифлосланмаган қора металллар скраб ва қириндилари	5
85.	Ифлосланмаган қора металллар чанги	4
	Аралашмали ёки хавfli моддалар билан ифлосланган қора металллар чиқиндилари	
86.	Ишлатилган тормоз колодкалари	5
87.	Металл ўқлар билан ишлов берилган шлак қобиғи аралашган металл; таркибида 50% ва ундан кўп бўлган қора металлларни силлиқлашдан чиққан чанг ёки кукун	4
88.	Силлиқланган материаллар ишлаб чиқаришдаги феропрасли суюқ металл қаттиқ минерал бўлаклари	3
	Таркибида алюминий бўлган парчалар ва чиқиндилар	
89.	Алюминий парчаси; ифлосланмаган, истеъмол хоссаларини йўқотган ва брак қилинган алюминий идишлар, упаковкалар ва симлар; ифлосланмаган алюминий скраб ва қириндилари	5
90.	Ифлосланмаган алюминий чанги; таркибида камида 15% ёнилғи-мойлаш материаллари мавжуд бўлган ёнилғи-мойлаш материаллари, ифлосланган алюминий идишлари ва упаковкалари; таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган, алюминийни силлиқлашдаги чанглар ёки кукун	4
	Таркибида қўрғошин бўлган парчалар ва чиқиндилар	
91.	Ифлосланмаган, сортларга ажратилмаган, бўлак шаклидаги қўрғошин парчаси; бўлак шаклидаги қўрғошинли чиқиндилар, ифлосланмаган қўрғошин скраби ва қириндилари	3
92.	Ишлатилган аккумуляторларнинг қўрғошинли пластиналари Ифлосланмаган қўрғошин қириндилари	2
93.	Ифлосланмаган қўрғошин чанги (кукуни); таркибида тетраэтилқўрғошин мавжуд бўлган шлам (детонацияга қарши присадкалар)	1
	Таркибида мис бўлган парчалар ва чиқиндилар	
94.	Мис парчаси; ифлосланмаган мис скраб ва қириндилари	4
95.	Таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган мисни силлиқлашдаги чанг (кукун)	3

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класси
1	2	3
	Таркибида рух бўлган парчалар ва чиқиндилар	
96.	Рух парчаси; ифлосланмаган рух скраблари ва қириндилари	4
97.	Таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган рухни силлиқлашдаги чанг (кукун)	3
	Таркибида симоб бўлган чиқиндилар	
98.	Таркибида симоб бўлган чиқиндилар (фойдаланиб бўлмайдиган приборлар, қурилмалар, буюмлар).	1
	Таркибида никел бўлган парчалар ва чиқиндилар	
99.	Никел парчаси; ифлосланмаган никел скраб ва қириндилари	4
100.	Таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган никелни силлиқлашдаги чанг (кукун)	3
	Таркибида қалай бўлган парчалар ва чиқиндилар	
101.	Таркибида қалай бўлган парчалар ва чиқиндилар	4
102.	Таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган қалайни силлиқлашдаги чанг (кукун)	3
	Таркибида титан бўлган парчалар ва чиқиндилар	
103.	Титан парчаси; ифлосланмаган титан скраб ва қириндилари;	4
104.	Ифлосланмаган титан чанги; таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган мисни силлиқлашдаги чанг (кукун)	3
	Таркибида хром бўлган парчалар ва чиқиндилар	
105.	Таркибида хром бўлган чиқиндилар; таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган хромни силлиқлашдаги чанг (кукун)	2
	Таркибида рангли металллар қотишмалари бўлган парчалар ва чиқиндилар	
106.	Ифлосланмаган мис, бронза, латун қириндилари, скраблари	5
107.	Ифлосланмаган мис қотишмалари, бронза, латун чанги; аралашмалари ёки ифлосланган мис қотишмалари, бронзалари, латунлар чиқиндилари	4
108.	Таркибида 50% ва ундан кўп металл бўлган мис қотишмалари, бронзалар, латунларни силлиқлашдаги чанг (кукун)	3
	Оксид ва гидрооксидлар чиқиндилари	
109.	Олти валентли хром оксиди, ванадий оксидлари чиқиндилари	1
	Тузлар чиқиндилари	
110.	Ишқорнинг қаттиқ ҳолдаги чиқиндилари	4
111.	Қўрғошин тузларининг чиқиндилари, қаттиқ ҳолдаги мис хлориди; ишлатилган мисни ювиш учун аммиакли эритмалар; таркибида фтор тузлари бўлган чиқиндилар; алюминий ишлаб чиқаришдаги электролит эритмаси	2
112.	Маргимуш тузларининг қаттиқ ҳолдаги чиқиндилари	1
	Ноорганик кислоталар чиқиндилари	
113.	Сульфат кислота электролити шлами	3
114.	Ишлатилган аккумулятор сульфат кислотаси	2

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класс
1	2	3
	Ишқорлар чиқиндилари	
115.	pH = 9,0 — 10,0 ли натрий ва калий гидрооксиди чиқиндилари	4
116.	pH = 10,1 — 11,5 ли натрий ва калий гидрооксиди чиқиндилари	3
117.	pH = > 11,5 ли натрий ва калий гидрооксиди қолдиқлари; ишлатилган аккумуляторлар ишқорлари	2
	Синтетик ва минерал ёғлар чиқиндилари	
118.	Ишлатилган, механик ишлов бериш учун мотор, автомобиль, дизель, авиация, индустрия, трансмиссия, компрессор, турбина, силикон, ёғлаш-совутиш моддалари; ишлатилган, таркибида галогенлар бўлган, полихлорланган дифениллар ва терфениллар; ишлатилган, таркибида галогенлар ва уларнинг қолдиқлари бўлмаган гидравлик моддалар чиқиндилари	2
119.	Ишлатилган, таркибида галогенлар бўлган трансформатор ва иссиқлик берувчи ёғлар; ишлатилган, таркибида галогенлар ва уларнинг қолдиқлари бўлган гидравлик ёғлар чиқиндилари.	2
120.	Ишлатилган, таркибида полихлорланган дифениллар ва терфениллар бўлган трансформатор ёғлари; таркибида полихлорланган дифениллар ва терфениллар, ишлатилган бошқа ёғлар чиқиндилари	1
	Нефть маҳсулотлари эмульсиялари ва аралашмалари чиқиндилари	
121.	Металларни силлиқлаш учун ишлатилган, таркибида камида 15% ёғ ёки нефть маҳсулотлари бўлган эмульсиялар ва эмульсияли аралашмалар чиқиндилари	4
122.	Металларни силлиқлаш учун ишлатилган, таркибида камида 15% ва ундан кўп ёғ ёки нефть маҳсулотлари бўлган эмульсиялар ва эмульсияли аралашмалар чиқиндилари	3
	Нефть ва нефть маҳсулотлари шламлари ва чиқиндилари	
123.	Нефттутқишлар (бензинтутқишлар)дан қалқиб чиқувчи плёнка; нефть ажратувчи қурилмалар шлами; таркибида мой бўлган силлиқловчи шлам; қувурлар ва нефтдан чиққан смола, кислотали қатрон идишларини (бочкалар, контейнерлар, цистерналар, гудронаторларни) тозалаш учун шламлар чиқиндилари	2
124.	Қаттиқ ҳолдаги битум, асфальт чиқиндилари	4
	Нефть маҳсулотлари ифлосланган, тозалаш учун ишлатиладиган материаллар	
125.	Мой билан ифлосланган (таркибида 15% дан кам мой бўлган) тозаловчи материал	4
126.	Мой билан ифлосланган (таркибида 15% дан кўп мой бўлган) тозаловчи материал	3

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класс
1	2	3
	Нефть ва минерал ёғ маҳсулотлари билан ифлосланган қаттиқ ишлаб чиқариш материаллари чиқиндилари	
127.	Ёғ теккан металл заки; ёғ теккан каноптола; ёғланган асбест-графит (таркибида 15% дан кам мой бўлган) сальникли тикма	4
128.	Ёғ теккан металл заки; ёғ теккан каноптола; ёғланган асбест-графит (таркибида 15% дан кўп мой бўлган) сальникли тикма	3
	Галоген бўлмаган органик суюлтиргичлар ва улар аралашмаларининг чиқиндилари	
129.	Ацетон қолдиқлари, истеъмол хоссасини йўқотган этилацетат, этиленгликол, бензол, диэтил эфири, пиридин, сульфат углерод, толуол, ксилол чиқиндилари	3
130.	Истеъмол хоссаларини йўқотган крезол қолдиқлари; таркибида суюлтиргичлар бўлган шламлар чиқиндилари	1
	Пластмассаларнинг қаттиқлашган чиқиндилари	
131.	Мураккаб полиэфирлар чиқиндилари; истеъмол хоссасини йўқотган синтетик шнурлар; қолипчи қотиб қолган оғирликлар (иссиқлик реактив пластмассалар) чиқиндилари; қаттиқ полистирол, полистирол кўпиги ёки плёнка чиқиндилари; тўқима ва қоғоз асосда клёнка чиқиндилари; қотиб қолган полиуретан, полиуретан кўпиги ёки плёнка чиқиндилари; қаттиқ пенопласт (поливинилхлориддосидан ташқари) поливинил спирти, қотиб қолган полиамидлар, поливинилацетат чиқиндилари; истеъмол хоссасини йўқотган пластмасса шланглар; қотиб қолган полиакрилат, поликарбонат, органик шиша чиқиндилари; тоза, пластмасса (синтетик) плёнка чиқиндилари; истеъмол хоссасини йўқотган тоза пластмасса қоп; поливинилацетал чиқиндилари; ичимлик сувини юмшатиш учун истеъмол хоссасини йўқотган сув тайёрлаш учун ион алмашиниш смолалари; қайта ишланганлари; мисранг, металл қисмлари, плёнкалар кўринишидаги полиэтилен ва полпропилен чиқиндилари; зарарланган полиэтилен қоп; имидофлекс чиқиндилари; шишаслюдопласт чиқиндилари; қотиб қолган бирикма, қотиб қолган этрол (целлюлоза эфири асосидаги пластмасса) чиқиндилари; қаттиқ акрилонитрилбутиенстирол (пластик АБС), целлулоид, целлофан, полиэтилентерефтлат (жумладан унинг асосидаги плёнкалар) чиқиндилари	4
132.	Плёнкали-синтетик картон, плёнкали-асбестли картон чиқиндилари; фото- ва киноплёнка, рентген плёнкаси чиқиндилари; қотган поливинилхлорид ва унинг негизидаги пенопласт чиқиндилари; шишали-лакки мато чиқиндилари; қотган ҳар хил пластмассалар аралашмаси чиқиндилари	3

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик класс
1	2	3
	Қотмаган пластмассалар, қолиплайдиган масса ва компонентлар чиқиндилари, полимер материаллар шлам ва эмульсиялари, резина, шу жумладан эски шиналар чиқиндилари	
133.	Истеъмол хоссаларини йўқотган ифлосланмаган резина маҳсулотлари; резина қийқимлари; грануланган резина чиқиндилари; резина увоқлари, резинали скрап, резинали-металли чиқиндилар (шу жумладан ишлатиб бўлинган ва брак маҳсулотлар); майдалаш ускунасидаги полимер материаллар чиқиндилари	4
134.	Резина чанги (уни); ишлатиб бўлинган пневматик шиналар; ишлатиб бўлинган пневматик камералар; ишлатиб бўлинган покришкалар; ишлатиб бўлинган матоҳ кордли покришкалар; ишлатиб бўлинган металл кордли покришкалар; резинали-асбестли чиқиндилар (шу жумладан ишлатиб бўлинган ва брак маҳсулотлар); резинали шлам ва эмульсиялар чиқиндилари	3
	Тўқимачилик ишлаб чиқариши, толалар ишлаб чиқариш чиқиндилари	
135.	Жун толаси чиқиндилари (шу жумладан тараш, йигириш чиқиндилари ва титилган хом ашё); титилган момиқ, чалкашма; аралашма тола чиқиндилари; чилвир ва арқон чиқиндилари; намат босиш маҳсулотлари қирқмаси; полиэфир, полиакрил тола ва иплари чиқиндилари; целлюлоза толаси чиқиндилари	4
136.	Пахта чанги	3
	Турар жойлардан чиққан коммунал чиқиндилар	
137.	Турар жойлардан чиққан йирик габаритли чиқиндилар	5
138.	Турар жойлардан чиққан сараланмаган чиқиндилар (йирик габаритлилардан ташқари)	4
	Коммунал чиқиндиларга ўхшаш ишлаб чиқаришдаги истеъмол чиқиндилари	
139.	Ташкилот маиший хоналаридан чиққан йирик габаритли ахлат	5
140.	Ташкилот маиший хоналаридан чиққан сараланмаган ахлат (йирик габаритлилардан ташқари); бинони бузишдан чиққан қурилиш ахлати	4
	Ошхоналар ва умумий овқатланиш ташкилотлари чиқиндилари	
141.	Ошхоналар ва умумий овқатланиш ташкилотларининг сараланмаган озиқ-овқат чиқиндилари; озиқ-овқат ва саноат маҳсулотлари билан улгуржи ва чакана савдо қилувчи объектлар, ўқув-тарбия, маданий-спорт муассасалари ва томоша кўрсатиладиган ҳудудлар ва хоналарни тозалаш, қабристонлар ҳудудларини тозалаш чиқиндилари (ахлати)	5

Т/р	Чиқиндининг номи	Хавфлилик классси
1	2	3
	Бошқа бандларга киритилмаган чиқиндилар	
142.	Полихлорланган дифенил ва терфениллар, полибромланган дифениллар чиқиндилари, шунингдек улардан иборат бўлган модда ва маҳсулотлар чиқиндилари (синтетик ва минерал мойлар чиқиндиларидан ташқари); таркибига трихлордифенил, пентохлордифенил кирувчи ишлатиб бўлинган конденсаторлар; пентохлордифенилли ишлатиб бўлинган трансформаторлар	1
	Маҳсулот, ускуна, қурилмалар тарзидаги, бошқа бандларга киритилмаган мураккаб комбинация таркибига эга чиқиндилар	
143.	Ишлатиб бўлинган ва брак электр қиздириш лампалари; истеъмол хоссаларини йўқотган мисли, эмалланган ва никел билан қопланган сим	5
144.	Кўрғошинли, ишлатиб бўлинган, қисмларга ажратилмаган, электролити тўкиб ташланган аккумуляторлар; мисли, никел билан қопланган, ифлосланмаган, истеъмол хоссаларини йўқотган сим	3
145.	Кўрғошинли, ишлатиб бўлинган, зарар етмаган, электролити тўкиб ташланмаган аккумуляторлар; мисли-томирли кўрғошин қўшилган, истеъмол хоссаларини йўқотган кабель	2
	Сувдан фойдаланишда чиққан чиқиндилар	
146.	Сув олувчи иншоотнинг ҳимояловчи панжараларидан чиққан ахлат; электростанцияларнинг ҳимояловчи панжараларидан чиққан ахлат	5

- * 1) Хавфлилик классси I (юқори хавфга эга),
 2) Хавфлилик классси II (хавфли),
 3) Хавфлилик классси III (ўртача хавфли),
 4) Хавфлилик классси IV (кам хавфли),
 5) Хавфлилик классси V (деярли хавфсиз).

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
16-ИЛОВА

4 (608)-сон

Чиқиндиларнинг хатловдан ўтказиш ведомости

Т/р	Номи	Пайдо бўлишнинг солиштирма кўрсаткичи		Код	Паспорт рақами	Маҳсулот коди	Бошланғич материал коди	Изоҳ
		миқдори	ўлчов бирлиги					
1	2	3	4	5	6	7	8	9

— 99 —

50-модда

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўғрисида, 2014 й.

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
17-ИЛОВА

50-модда

**Чиқиндиларни жойлаштириш лимитларини ҳисоблаб чиқиш учун
бошланғич маълумотлар**

Т/р	Чиқинди номи	Чиқинди паспорти рақами	Хавфлилик классификацияси	Чиқинди намунасининг солиштирма кўрсаткичи		Бир йилдаги маҳсулот (хом ашё) миқдори		Бир йилда қўйиладиган пайдо бўлиш миқдори		Утилланадиган чиқинди миқдори, т/йил	Чиқадиган чиқинди миқдори, т/йил	Жойлаштирилган чиқинди миқдори, т/йил	Қорхонада жойлаштириш вақти, суткалар	Утилламаслик сабаблари коди	Жойлаштириш операциялари коди	Изоҳ
				ўлчами	ўлчов бирлиги	ўлчами	ўлчов бирлиги	ўлчами	ўлчов бирлиги							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

— 100 —

4 (608)-сон

Ташкилотда пайдо бўладиган чиқиндиларни жойлаштириш лимитлари

Т/р	Чиқиндининг номи	Чиқинди паспорти рақами	Жойлаштириш лимити				Жойлаштириш бўйича операция коди	Изоҳ*
			чиқинди миқдори		майдон			
			ўлчами	ўлчов бирлиги	ўлчами	ўлчов бирлиги		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1-класси хавfli чиқиндилар								
1	+	+	+				+	
2	+	+	+	+			+	
...								
n	+	+	+	+			+	
	Жами		+	+	+	+		
4-класси хавfli чиқиндилар								
1	+	+	+				+	
2	+	+	+	+			+	
...								
n	+	+	+	+			+	
	Ҳаммаси		+	+	+	+		

* + белгиси ҳисоб-китоб маълумотлари билан тўлдириш жойини кўрсатади.

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
18-ИЛОВА

50-модда

**Чиқиндиларни вақтинча жойлаштириш жойларини ва чиқиндиларни
утиллаштириш усулларини такомиллаштириш бўйича режали тадбирлар**

Т/р	Чиқиндининг номи	Тадбир номи	Бажариш муддати		Кутилаётган самарадорлик	Утиллаштириш усуллари	Изоҳ
			бошла- ниши	тамом бўлиши			
1	2	3	4	5	6	7	8

— 102 —

4 (608)-сон

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
19-ИЛОВА

**Ташламалар, оқовалар манбаларини, чиқиндиларнинг
пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини хатловдан ўтказиш
материалларининг титул варағи**

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Қорақалпоғистон Республикаси Табиатни
муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, вилоятлар,
Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш
қўмиталари раиси

_____ (имзо) (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Ташкилот раҳбари

_____ (имзо) (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

_____ учун

(ташкилот номи)

**Ифлослантирувчи моддаларни атмосферага чиқариш
манбаларини (ифлослантирувчи моддаларни оқова сувлар
билан ер усти сув ҳавзаларига ёки жой рельефига оқизиш)
ва чиқиндилар пайдо бўлиши ва жойлаштирилишини
ХАТЛОВДАН ЎТКАЗИШ**

Хатловдан ўтказилди:

Ишлаб чиққан ташкилот раҳбари

_____ (имзо) (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

шаҳар (туман), йил

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
20-ИЛОВА

Хатловдан ўтказиш бўлимлари НОМИ

Мундарижа
Бажарувчилар рўйхати
Аннотация
Кириш
Умумий маълумотлар
Атроф-муҳитга таъсир кўрсатиш нуқтаи назаридан ишлаб чиқариш те-
нологияси тавсифи
Чиқиндилар манбаларини хатловдан ўтказиш натижалари
Оқовалар ташлаш манбаларини хатловдан ўтказиш натижалари
Чиқиндилар пайдо бўлиши ва уларни жойлаштиришни хатловдан ўтка-
зиш натижалари
Хулоса
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. «Аннотация»да қуйидагилар келтирилади:
объектнинг номи; чиқариб ва оқизиб ташлаш манбалари сони, улардан — ташкилий ва уюштирилмаган, чанг, газдан тозалаш ускуналари билан жиҳозланганлари; чиқариб ташланадиган зарарли моддаларнинг номи санаб ўтилган ҳолда, ялпи чиқариб ташлашга улуш бўйича ифлослантирувчи моддаларни даражаларга бўлиш (фоизларда) ва ялпи чиқариб ташлашга улуш бўйича чиқариб ташлаш манбаларини даражаларга бўлиш (фоизларда) билан биргаликда зарарли моддаларнинг жами чиқариб ташланиши;
сув истеъмоли ва сув ажратишнинг қисқача тавсифи, оқова сувларни тозалаш иншоотлари тўғрисидаги маълумотлар;
атроф-муҳит учун хавф даражалари бўйича чиқиндилар миқдори ва турлари.
2. «Кириш»да биринчи марта ўтказилаётган асослаш берилади ёхуд ушбу Низом талаблари ҳисобга олинган ҳолда олдин ўтказилган хатлов аниқлаштирилади, шунингдек хатловни ўтказишда фойдаланиладиган хатлов усуллари берилади.
3. «Умумий маълумотлар» бўлимида саноат майдонининг бош режаси келтирилади, чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар, чиқиндиларни вақтинча сақлаш жойлари ва экспликациялар қоғозга туширилади. Таъсир зонасидаги ҳудуднинг функционал вазифаси батафсил баён қилинган ҳолда объектни жойлаштиришнинг вазиятли режаси келтирилади, энг яқиндаги уй-жойларгача бўлган масофа кўрсатилади, шамоллар йўналиши, сув коммуникациялари тармоқлари, оқова сувларни тозалаш иншоотлари, чиқариш

ва сув олиш жойлари, сув муҳофазаси зонаси кўрсатилади. Ташкилот фаолиятининг асосий тури тўғрисидаги маълумотлар, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг номи, ходимлар сони келтирилади.

4. «Атроф-муҳитга таъсир кўрсатиш нуқтаи назаридан ишлаб чиқариш технологияси тавсифи» бўлимида қуйидагилар келтирилади:

ифлослантирувчи моддалар ажралиб чиқиши манбалари ва уларни атмосферага чиқариб юбориш, ифлослантирувчи моддаларни сув объектлари ва жой рельефига оқизиб юбориш, асосланган, моддий-хом ашё баланси илова қилинган ҳолда чиқиндилар пайдо бўлиши ва уларни жойлаштириш жойлари асосланган ҳолда ишлаб чиқаришнинг экологик таҳлили;

таркибий бўлинмалар, асосий ва ёрдамчи ишлаб чиқаришлар, цехлар, участкалар рўйхати;

ишнинг асосий ишлаб чиқариш кўрсаткичлари, амалдаги ифодада ишлаб чиқариладиган маҳсулот ҳажми;

ёқилғи, хом ашё ва материалларнинг йиллик сарфи тўғрисидаги маълумотлар;

бензин ва дизель ички ёниш двигателлари билан автомашиналарнинг ҳар хил типи (юк автомашиналари, автобуслар, енгил машиналар) сони ва ёқилғининг ҳар бир тури сарфи кўрсатилган ҳолда балансдаги мавжуд автомашиналар саройи тўғрисидаги маълумотлар.

Агар олдин ўтказилган хатлов аниқлаштирилса, ўзгартирилган (тузатиш) параметрлар тавсифи келтирилади.

5. «Чиқариб ташлашлар манбаларини хатловдан ўтказиш натижалари» бўлими ушбу Низомнинг 12 — 16-бандларига мувофиқ расмийлаштирилади.

6. «Оқизиб юбориш манбаларини хатловдан ўтказиш натижалари» бўлими ушбу Низомнинг 22-23-бандлари талабларига мувофиқ расмийлаштирилади.

7. Чиқиндилар пайдо бўлиши ва уларни сақлаш жойларини хатловдан ўтказиш натижаларини расмийлаштириш ушбу Низомнинг 30 — 32-бандлари талабларига мувофиқ амалга оширилади.

8. «Хулоса»да амалга оширилган ишлар асосида хулосалар чиқарилади ва экологик нормативлар лойиҳасини ишлаб чиқиш ёки унга тузатиш кириши бўйича таклифлар берилади.

9. «Фойдаланилган адабиётлар рўйхати» бўлимида муаллифларнинг тўлиқ номи, фамилиялари, нашриётнинг номи, нашр этиш жойи ва йили кўрсатилган ҳолда методик, норматив ва бошқа адабий манбалар санаб ўтилади.

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
21-ИЛОВА

(а-шакл)

**Атроф муҳитга таъсир кўрсатишнинг I ва II тоифаларига тегишли бўлган фаолият турлари бўйича ташкилотлар учун ифлослантирувчи моддаларни атмосферага чиқаришнинг чегараланган йўл қўйиладиган экологик нормативлари (ифлослантирувчи моддаларни оқова сувлар билан юза сув ҳавзалари ёки жой рельефига оқизиб юборишнинг йўл қўйиладиган чегараланган оқизиб юбориш) (чиқиндилар ҳосил бўлиши ва жойлаштирилиши)нинг
ТИТУЛ ВАРАҒИ**

«ТАСДИҚЛАЙМАН»
Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза
қилиш давлат қўмитаси раисининг
ўринбосари

_____ (имзо) (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

«ТАСДИҚЛАЙМАН»
Ташкилот раҳбари

_____ (имзо) (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

_____ учун
(ташкилот номи)

Экологик нормативлар лойиҳаси

«ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН»:

Ишлаб чиққан ташкилот раҳбари

_____ (имзо) (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

шаҳар (туман), йил

(б-шакл)

**Атроф муҳитга таъсир кўрсатишнинг III ва IV тоифаларига тегишли бўлган фаолият турлари бўйича ташкилотлар учун ифлослантирувчи моддаларни атмосферага чиқаришнинг чегараланган йўл кўйиладиган экологик нормативлари (ифлослантирувчи моддаларни оқова сувлар билан юза сув ҳавзалари ёки жой рельефига оқизиб юборишнинг йўл кўйиладиган чегараланган оқизиб юбориш) (чиқиндилар ҳосил бўлиши ва жойлаштирилиши)нинг
ТИТУЛ ВАРАҒИ**

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Қорақалпоғистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш кўмиталари раиси

_____ (имзо) _____ (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Ташкилот раҳбари

_____ (имзо) _____ (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

_____ учун
(ташкилот номи)

Экологик нормативлар лойиҳаси

«ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН»:

Ишлаб чиққан ташкилот раҳбари

_____ (имзо) _____ (Ф.И.О.)

20__ йил «__» _____

М.Ў.

шаҳар (туман), йил

Экологик нормативлар лойиҳаларини
ишлаб чиқиш ва келишиш тартиби
тўғрисидаги низомга
22-ИЛОВА

Экологик нормативлар лойиҳаси бўлимлари НОМЛАРИ

Экологик нормативлар лойиҳаси мазмуни
Аннотация
Мундарижа
Кириш
Объект тўғрисида умумий маълумотлар
Атроф-муҳитни ифлослантириш манбаи сифатида объектининг тавсифи
Объектни ривожлантириш истикболлари
Ифлослантирувчи моддаларни атмосферага чиқариб ташлашни норма-
лаштириш
Ифлослантирувчи моддаларни атроф-муҳитга чиқариб ташлашни норма-
лаштириш
Чиқиндиларни нормалаштириш ва улар жойлаштириладиган жойларнинг
тавсифи
Атроф-муҳитга таъсир кўрсатиш нормативларига эришиш бўйича таби-
атни муҳофаза қилиш тадбирлари
Экологик нормативларга риоя қилинишини устидан назорат қилиш
Экологик нормативлар
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати
Экологик нормативлар лойиҳасига илова

1. «Аннотация»да қуйидагилар келтирилади:

унинг учун чиқариб ташлашлар, окизиб юборишлар ва чиқиндилар нор-
малаштириладиган объект номи;

чиқариб ташлашлар манбалари сони, улардан — ташкил этилган ва
уюштирилмаган, жами чиқариб ташлашларга уларнинг улуши, чанг-газ то-
залагич ускуна билан жиҳозланганлиги; ифлослантирувчи моддаларнинг
миқдори, номлари ва уларнинг жами чиқариб ташлашларга улуши кўрса-
тилган ҳолда амалга оширилган ишларнинг асосий натижалари;

сув истеъмоли ва сув ажратиш ҳажми, оқимларнинг тозалаш иншоот-
лари мавжудлиги, чекланган йўл қўйиладиган окизиб юборишларнинг нор-
маларини ҳисоблаб чиқариш натижалари;

ташкилотда пайдо бўладиган чиқиндиларнинг миқдори (массаси тўғри-
сидаги умумий маълумотлар, уларнинг атроф-муҳит учун хавфлилиги дара-
жаси; чиқиндиларни вақтинча тўплаш майдончалари (жойлари)нинг (очик,
ёпик) умумий сони; чиқиндилар борасидаги ишлар соҳасида режалаштири-
лаётган тадбирлар тўғрисидаги маълумотлар кўрсатилади;

атроф-муҳитга таъсир кўрсатиш бўйича ташкилотнинг тоифаси;

ифлослантирувчи моддаларни атмосферага чиқариб ташлашнинг, ифлослантирувчи моддаларни сув объектига ва жойнинг рельефига оқизиб юборишнинг амалдаги миқдори ҳамда умуман объект бўйича экологик нормативлар.

2. «Кириш»да улар асосида экологик нормативлар лойиҳаси ишлаб чиқилган. Асосий норматив ҳужжатлар лойиҳаси; ушбу объектда чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар ва чиқиндиларни нормалаштириш ишларини амалга ошириш келтирилади.

3. «Умумий маълумотлар» бўлимида қуйидагилар келтирилади: объектнинг номи, унинг почта манзили, идорага қарашлилиги; қисқача тарихий маълумотнома (қурилган йили, кенгайтирилиши) ва яқин 5 йил учун ривожлантириш истиқболлари;

ифлослантирувчи моддаларни атмосферага чиқариб ташлаш, сув объектларига оқизиш манбалари, чиқиндилар ва экспликацияларни сақлаш жойлари қоғозга туширилган ҳолда объект ҳудудининг бош режаси;

ҳудуднинг функционал вазифаси, яқин турар жойларгача бўлган масофа, ҳисоблаб чиқилган тўғри учбурчакка боғланган координатлар масштаби ва тизими батафсил тавсифланган, сув муҳофазаси зонаси ва чиқиндиларни жойлаштириш зонаси кўрсатилган ҳолда объект жойлаштирилган шаҳар (туман) қисмининг вазиятли режаси.

4. «Атроф-муҳитни ифлослантириш манбаи сифатида объектнинг тавсифи» бўлимида қуйидагилар келтирилади:

ишлаб чиқариш технологияси тавсифи;

чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар ва чиқиндилар пайдо бўлиши манбалари сифатида атроф-муҳитни ифлослантириш нуқтаи назаридан технологик асбоб-ускуналар ва технологик жараёнлар тавсифи. Маълумотлар матнли шаклда ёки блоклар — ҳар бир участка бўйича ишлаб чиқариш жараёнлари схемалари шаклида тақдим этилади. Бунда ҳар бир блокда-схемада алоҳида блоклар шаклида қуйидагилар мавжуд бўлади: ишлаб чиқариш операциялари; маҳсулот натижасида олинадиган хом ашё, материаллар, заготовкalar тушиши манбалари (ушбу участканинг); ҳосил бўладиган чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар ва чиқиндилар; чиқиндилар билан келгусидаги операциялар (уларнинг айнан қаерга тушиши кўрсатилган ҳолда);

ҳосил бўладиган чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар ва чиқиндиларнинг миқдори ва таркибига таъсир кўрсатувчи фойдаланиладиган хом ашё ва материаллар рўйхати ва тавсифи;

мавжуд тозалаш иншоотларининг қисқача тавсифи, уларнинг техник ҳолати ва иш самарадорлиги таҳлили;

балансдаги чиқиндилар полигонлари, сақлаш жойларининг мавжудлиги, уларнинг тавсифи;

чиқиндиларни қайта ишлаш, зарарсизлантириш бўйича қурилмалар ва технологиялар тавсифи;

чиқиндиларни жойлаштириш объектларида атроф табиий муҳитининг ҳолатини кузатишни ташкил этиш тўғрисидаги маълумотлар;

мавжуд аварияга қарши тадбирлар ва ҳосил бўладиган чиқиндиларнинг атроф-муҳит ҳолатига таъсирини пасайтиришга қаратилган тадбирлар тўғрисидаги маълумотлар;

ишлаб чиқаришнинг қўлланиладиган технологияси ва чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишларни тозалаш, чиқиндиларни утиллаштириш ва қайта ишлаш усулларининг республика ва чет элдаги илғор илмий-техник даражага мувофиқлиги даражасини баҳолаш.

Экологик нормативларни ҳисоблаб чиқиш учун фойдаланиладиган маълумотларнинг тўлиқлиги ва ишончлилигини асослаш учун, технологик регламент асосида моддий-хом ашё баланси тўғрисидаги маълумотлар тақдим этилади.

Атроф-муҳитни ифлослантирувчи моддалар рўйхати хатлов ўтказишда аниқланади.

5. «Ривожлантириш истиқболлари» бўлимида яқин беш йил учун объект тўғрисидаги маълумотлар келтирилади. Ривожлантириш истиқболларини тавсифлашда унумдорликнинг ўзгариши, реконструкция тўғрисидаги маълумотларни, ишлаб чиқаришларни, чиқариб ташлаш, оқизиб юбориш ва чиқиндилар пайдо бўлиши манбаларини тугатиш, янги технологик линиялар қуриш тўғрисидаги маълумотлар, табиатни муҳофаза қилиш тадбирларининг асосий истиқболли йўналишлари тўғрисидаги умумий маълумотларни, ишлаб чиқаришлар, цехларни реконструкция қилиш, кенгайтириш ва янгиларини ишга тушириш муддатларини ҳисобга олиш зарур. Ривожланиш истиқболини белгилаб берувчи ҳужжатга ҳавола қилинади, реконструкция қилиш, кенгайтириш ёки янги қурилиш учун лойиҳа мавжудлиги, уни давлат экологик экспертизаси органлари билан келишиш тўғрисидаги маълумотлар кўрсатилади.

Чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар ва чиқиндилар пайдо бўлишининг амалдаги солиштира кўрсаткичлари Ўзбекистон Республикасида ва чет элда техник жиҳатдан эришиладиган кўрсаткичлар билан қиёслаб таҳлил қилинади, энг яхши йўл қўйиладиган технологиялар билан таққосланади. Ифлослантирувчи моддалар эмиссияси энг яхши йўл қўйиладиган технологиялар бўйича эмиссиялар билан таққосланади. Чиқиндиларни утиллаштириш ва қайта ишлаш бўйича илғор технологиялар мавжудлиги ва улардан фойдаланиш имконияти тўғрисидаги маълумотлар келтирилади.

6. «Ифлослантирувчи моддаларни чиқариб ташлашни нормалаштириш» бўлими ушбу Низомнинг 16 — 21-бандларига мувофиқ ишлаб чиқилади.

7. «Ифлослантирувчи моддаларни атроф-муҳитга оқизиб юборишни нормалаштириш» бўлимини ишлаб чиқиш ушбу Низомнинг 24 — 29-бандлари талаблари асосида амалга оширилади.

8. «Чиқиндиларни нормалаштириш ва уларни жойлаштириш жойлари тавсифи» бўлими қуйидагиларни ўз ичига олади:

ишлаб чиқариш жараёнида ҳосил бўладиган чиқиндилар рўйхати, таркиби ва физик-кимёвий тавсифлари баёни;

ушбу Низомнинг 33 — 37-бандлари талабларига мувофиқ пайдо бўладиган чиқиндиларнинг ҳисоб-китоби ва нормативларини асослаш;

«Чиқиндиларнинг тасниф каталоги»га мувофиқ чиқиндиларнинг хавфлилик классини белгилаш (ушбу Низомга 15-илова);

чиқиндиларни тўплаш ва сақлаш шартларини таҳлил қилиш;

чиқиндиларни вақтинча сақлаш (тўплаш) жойлари тавсифи, чиқиндиларни вақтинча сақлаш (тўплаш) миқдорини ва чиқиндиларни ташиб кетишнинг даврийлигини асослаш.

Чиқиндиларни жойлаштириш лимитининг ҳисоб-китобида қуйидагилар бўлади:

ушбу Низомга 17-иловага мувофиқ бошланғич маълумотлар;

ушбу Низомга 17-иловага мувофиқ ҳисоб-китоб натижалари жадвали.

Чиқиндиларни қайта ишлаш, зарарсизлантириш бўйича қурилмаларга эга бўлган ёки уларни ижарага олувчи объектлар «Чиқиндиларни қайта ишлаш, зарарсизлантириш бўйича қурилмалар ва технологиялар тавсифи» кичик бўлимининг чиқиндилар ҳосил бўлиши нормативлари бўлимига киритилади. Ҳар бир мавжуд (ижарага олинган) қурилма бўйича қуйидаги маълумотлар келтирилади: қурилмаларнинг лойиҳа тавсифлари, қайта ишлатишнинг амалдаги ҳажми, қайта ишланадиган ёки зарарсизланадиган чиқиндилар турлари, иккиламчи ҳосил бўладиган чиқиндилар тавсифи (иккиламчи ҳосил бўладиган чиқиндилар тўғрисидаги маълумотлар бирламчи пайдо бўлувчи чиқиндилар билан биргаликда экологик нормативлар лойиҳасининг бошқа бўлимларига киритилади).

9. «Атроф-муҳитга таъсир кўрсатишнинг нормативларига эришиш бўйича табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари» бўлимида норматив даражагача атроф-муҳитга юклама пасайтирилишини таъминлайдиган амалда бажариладиган тадбирлар ва уларни амалга оширишнинг даврийлиги тўғрисидаги маълумотлар келтирилади. Бўлимга:

чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар ва чиқиндилар ҳосил бўлиши миқдорини камайтириш;

аварияли ташламалар сув ҳавзаларига тушишининг олдини олиш;

тозалаш қурилмалари иши самарадорлигини ошириш;

чиқиндиларни қайта ишлаш, улардан фойдаланиш, уларни зарарсизлантириш технологияларини жорий этиш;

қўйиладиган экологик талабларга жавоб берадиган чиқиндилар сақлаш жойларини ташкил этиш ва тўлиқ жихозлаш;

олдин тўпланган чиқиндиларни (қайта ишлаш, зарарсизлантириш, жойлаштириш ва ҳоказо мақсадларда) ташиб олиб кетиш;

чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар манбаларида, чиқиндиларни жойлаштириш объектида атроф-муҳит мониторингини олиб бориш;

пайдо бўлган чиқариб ташлашлар, оқизиб юборишлар ва чиқиндиларнинг атроф табиий муҳити ҳолатига таъсирини бошқача камайтириш бўйича ўтказиладиган (режалаштириладиган) тадбирлар тўғрисидаги материал киритилади.

10. «Экологик нормативларга риоя этилишини назорат қилиш» бўлимида экологик нормативларга риоя этилиши назорат қилинадиган чиқариб

ташлашлар, оқизиб юборишлар манбалари ва чиқиндиларни сақлаш жойлари, шунингдек объект раҳбари томонидан тасдиқланадиган режа-жадвалга мувофиқ назорат қилинадиган ингредиентлар номи асосланади.

11. «Фойдаланилган адабиётлар рўйхати» бўлимида ишларни бажаришда фойдаланилган методик кўрсатмалар, норматив ҳужжатлар, шунингдек бошқа адабиётлар манбалари келтирилади.

12. Иловалар уларни эслатиш тартибида жойлаштирилган ҳолда расмийлаштирилади.